

BAĞIMSIZLIK  
DEMOKRASI  
SOSYALİZM  
İÇİN

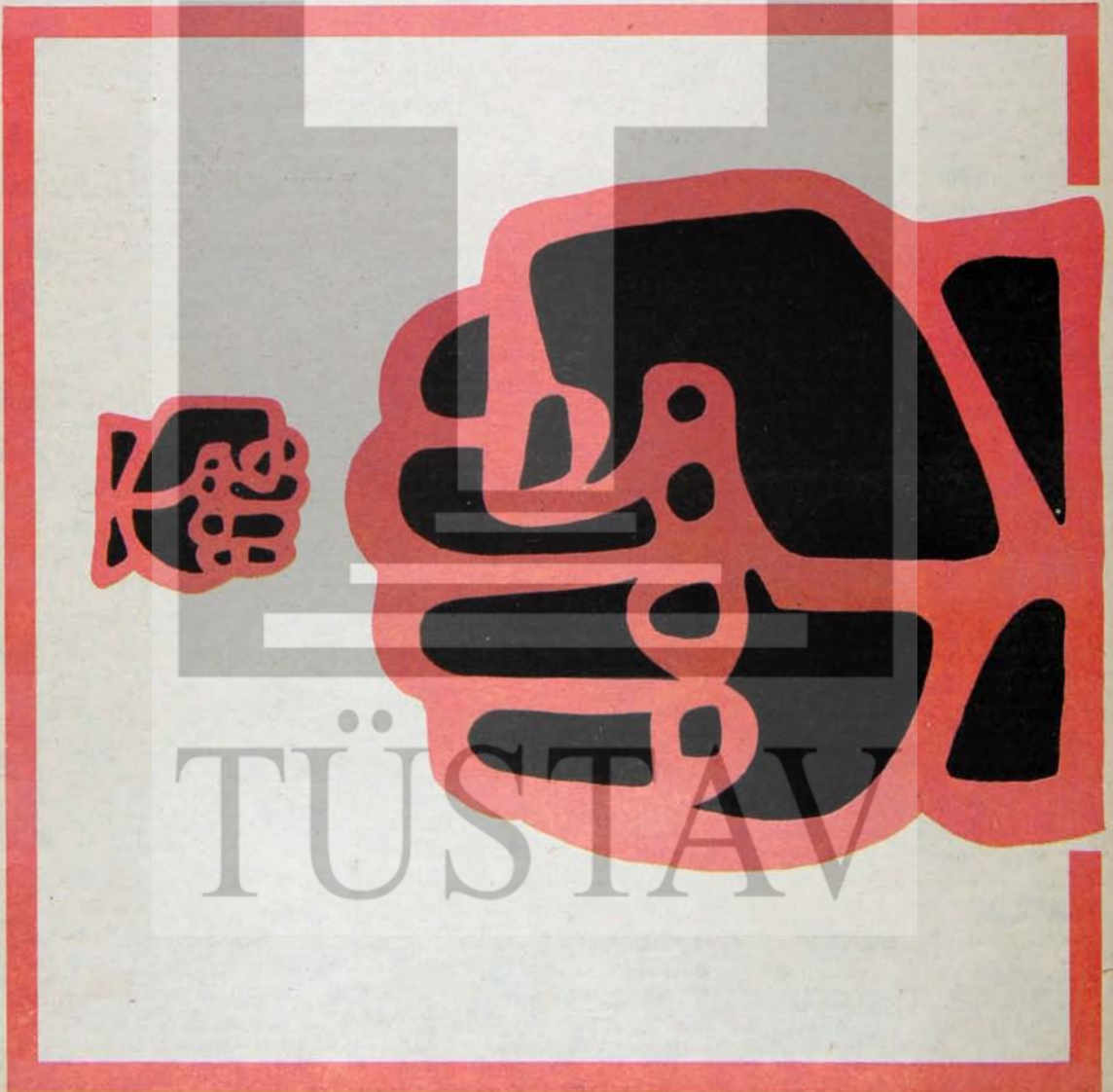
# YÜRÜYÜS

HAFTALIK SIYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ-SAYI: 125-30 AĞUSTOS 1977 FİYATI: 5 TL

Türkiye İşçi Partisi  
II. Temsilciler Toplantısı:

**BORAN:**

**ÖRGÜTLÜ  
BİRLEŞİK GÜÇ  
YENİLMİZ!**



# 1 Eylül Dünya Barış Günü



1 Eylül, Dünya Barış Günü. Bu yıl da 1 Eylül, dünyadaki tüm barışçı güçlerin, emperyalizmin savaşodaklarınakarşı mücadelede kararlılıklarını gösterdikleri bir eylem günü olarak geçecektir. Her 1 Eylül, dünyada sağlam ve kalıcı bir barışın kurulması için mücadeleye katılanların çığ gibi büyüdüğünü, daha birleşik, daha örgütlü, daha kararlı bir güç haline geldiğini göstermektedir. Dünya barış güçleri sürekli olarak güçlenmekte, mücadelede her geçen gün daha ileri mevzilere doğru ilerlemektedirler.

Bu, son derece doğal ve kaçınılmaz olan bir süreçtir. Emperyalizm dünya tarihini üzerindeki insiyatifini yitirmiştir. Bu insiyatif, artık uluslararası anti-emperyalist güçlerin eline geçmiştir. Uluslararası durumu sürekli olarak sağlamlaşan dünya sosyalist sistemi, barış mücadelesinde öncülüğü yürütmektedir. Kapitalist ülkelerdeki yoğun sınıf mücadeleleri, emperyalizmin egemenliğinin temellerini, sarsmakta, tekellerin en gerici, en saldrgan unsurlarını durmadan yenilgiye uğratmaktadır. Ulusal kurtuluş hareketi günümüzde yeni ve daha kapsamlı boyutlara ulaşmış, giderek açılan açığa emperyalizmin savaş politikasına karşı bir nitelik almıştır. Bütün bunlar, dünyada barış mücadelesinin temellerini genişletmekte, milyonlarca insanı bu mücadelede aktif ve bağımsız enerjisiyle yer almaya davet etmektedir. Barış mücadelesi sürekli olarak yeni toplumsal kesimlere ulaşmakta, köklü ve geniş bir toplumsal akım olma yolunda ilerlemektedir.

Barış mücadelesinin bu sürekli ilerleyişi, insanlık için çok ileri bir kazanım sayılmaktadır. Fakat dünya barış güçleri yeni ve daha büyük görevlerle karşılaşmaya devam etmektedirler. Emperyalizm, bir yandan çok önemli mevzilerin

den geri çekilirken, diğer yandanda dünya barış güçlerinin üzerine yeni araçlarla saldırıya çalışmaktadır. Hergün yeni yeni manevralarla, barış mücadelesinin zafere giden yolunu uzatmaya, dolandırmaya çalışmaktadır. Emperyalizm bu girişimleri karşısında, dünya barış güçlerinin yeni durumlara göre hazırlıklı olmaları, günün koşullarını karşılayan mücadele biçimlerini uygulayabilmeleri gerekmektedir.

Bugünkü koşulların birkaç on yıl öncesine göre en önemli farklarından biri, barış mücadelesinin oldukça ayrıntılı, somut bir programa kavuşabilmiş olmasıdır. Bu mücadelede atılacak ve atılması gereken adımlar, bugün çok daha somut bir temel üzerinde değerlendirilebilmektedir. Bu, emperyalizmin, uluslararası durumu kanıksıklaştırmayı amaçlayan taktikleri karşısında barış güçlerinin elindeki büyük bir avantajdır. 16 Kasım 1950'de kurulan Dünya Barış Konseyi'nin çalışmaları; birinci kez 1950 baharında, ikinci kez de 1975 yılında imzaya açılan iki Stockholm Barış Çağrısı; Sovyetler Birliği'nin 1971 yılında oluşturduğu ve uygulamaya koyduğu Barış Programı; sosyalist ülkelerle kapitalist devletler arasındaki görüşmelerin düzenli ilerleyişi; ve nihayet 1975 Temmuz'unda gerçekleşen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (Helsinki) Nihai Senedi, barış mücadelesinin somut bir programın ortaya çıkışını mümkün kılmıştır.

Günümüzde barış mücadelesinin ivedi görevlerinin başında, yumuşama sürecinin geri dönüşsüz hale getirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan Helsinki Nihai Senedi'nin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Emperyalizmin, sosyalist ülkelere karşı geniş bir ideolojik saldırı kampanyası açarak, yumuşama sürecini tehlikeye düşürmek ve soğuk savaş ortamını geri getirmek istediği, son aylarda açıkça ortaya çıkmıştır. Bu durum, barış güçlerinin yumuşama sürecinin kökleştirilmesi konusunda daha da da uyanık olmalarını zorunlu kılmaktadır.

Yeryüzündeki sıcak gerginlik odaklarının ortadan kaldırılması, barış güçlendirilmesi ve yumuşama sürecinin derinleştirilmesi bakımından en ivedi önem taşıyan görevler arasındadır. Ortadoğu'da, Akdeniz'de Kıbrıs'ta, Afrika'da, emperyalist güçlerin oluşturduğu ve beslediği çatışmaların, barışçı yoldan çözümünün sağlanması zorunludur.

Silahlanma yarışını kontrol altına alıp durduracak acil önlemlerin alınması, artık ertelenemeyecek bir görev olmuştur. Bu, yumuşama sürecinin sağlamlaştırılması, giderek askeri alana da yansıtılması bakımından zorunludur. Silahsızlanma yolunda sonuç verici önlemlerin alınmasına kadar, yeni silah türlerinin, özellikle kitle imha silahlarının geliştirilmesinin derhal yasaklanması gereklidir.

Emperyalizmin yeni saldrgan bloklar yaratma girişimlerinin önlenmesi de, barış güçlerinin günümüzdeki ivedi görev-



Emperyalizmin ve faşizmin yarattığı acıların tekrarlanmaması için sosyalist sistem ve barış güçleri elele.



leri arasındadır. ABD emperyalizminin ve NATO yöneticilerinin işbirlikçi rejimlerin desteğinde güney yarımkürsünde NATO benzeri bir pakt oluşturmaya hazırlandıkları, artık kesinleşmiş bir gözlemdir. Emperyalizmin, bu girişimine yenilerini eklemesi sürpriz olmayacaktır. Uluslararası ortamı ağır biçimde yaralayacağından kuşku olmayan bu girişimlerin önlenmesi zorunludur.

Emperyalizm tarih gününde yenilgiye mahkumdur. Savaşlar da onunla birlikte nihai olarak tarih sahnesinden çekilecektir. Emperyalizmin kaçınılmaz so-

nuu yaklaşırken her kalıcı adım dünya barışının ufuklarını genişletecektir. Buna karşılık barış yolunda sağlanacak her gelişme de emperyalizmin mevzilerinden birini düşürecek. Çünkü dünyadaki güçler dengisinin yeni durumu, emperyalizmin saldrgan ve savaşçı özünü ortadan kaldırmış olmasına rağmen, barış yolunda kalıcı adımların atılmasına, böylece emperyalizmin daha da zayıflatılmasına olanak veren niteliktedir. Dünya barış güçleri her 1 Eylül'de böyle bir mücadelenin başlanlarını kutlayacaklardır.

## YURUYUŞ

### HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN • Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALISIZ • Yazı İşleri Müdürü: Metin CULHAĞLU • Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI • YÖNETİM: Köknar Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 37 45 81 • İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitas İSTANBUL Tel: 26 35 67 • ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL • Posta Gelir: YÜRUYUŞ Dergisi 100234 • İLAN KOŞULLARI: Aneka Çap (Renkli): 15 000 TL, Arka Kadık (Siyah Beyaz): 12 000 TL, İC sayfa başına sütun satımı: 40 TL, Yayın Tipleri % 50 indirimlidir. • BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisi



# DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE DEMOKRASİ TARİHİ

## YÜRÜYÜŞ

Düşmanı yenilemek için, hem düşmanı hem de dostları yakından tanımak gerek. Türkiye'nin bugünkü koşullarında güncel düşman belli: Faşist tiranma ve onun aracı 2. MC hükümeti. Buna karşı, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm demokrat, yurtsever ve ilericilerin de faşizmi yenecek gücü oluşturdukları bilinir. Anti-faşist mücadele odağında, işçi sınıfının dost ve düşmanlarının en kaba tanımı böyle. Bu tanımları yapmayan yok. Ancak bu tanımdan da öteye geçme zorunluluğu var. Faşizm karşı güçler arasında, işçi sınıfının konumunu, işçi sınıfının öncülüğünü zorunluluğunu daha somut gerekçeleriyle açıklamak gerekiyor.

Somuta inebilmek ve belirli sonuçlara ulaşabilmek için en verimli yöntemlerin biri, tarihi gözden geçirmek. Bir başka deyişle, sorunu tarihsel boyutu içinde ele almak. Kavramları net ve tam içenleriyle kullanılmadığı, işçi sınıfı öncülüğünün gerçek boyutları ile kavranmadığı Türkiye'de, tarihsel boyutun ele alınması daha büyük bir zorunluluk haline geliyor.

İşçi sınıfının rolü ve öncülüğü. Demokrasi mücadelesinde işçi sınıfının rolünü melerden biri, burjuva devrim tarihi bilgisi. Bu bilgi bizlere şunu aktarıyor: Hangi biçimde tanımlanırsa tanımlansın, "burjuva demokrasisi" hiç bir zaman ve hiç bir yerde, büttünüyle burjuva sınıfının kendi özgün eseri olmadı. Burjuva demokrasisinin ilkelei, burjuva ve küçük burjuva düşünürlerin, demokratların kafalarında yer etmesi olabildi. Ama pratikte hiç bir zaman büttünüyle ne burjuvazinin ne de küçük burjuvazinin özgün eseri oldu. Burjuva demokrasisini, bugünkü bilinen ve kullanılan anlamıyla burjuva demokrasisi haline işçi sınıfının ve emekçi yığınların mücadelesi getirdi. Bugün "en basit demokratik haklar" olarak bilinen hak ve özgürlüklerin hayata geçirilmesi için işçi ve emekçi sınıfların burjuva devrimleri döneminde nasıl mücadele verdiklerini, tarih yazıyor.

Bu tarihsel bilginin getirdiği ve günümüz için büyük önem taşıyan bir kaç teorik sonuç var. Bunlardan ilki şu: Burjuvazi, daha iktidar oluşuyla birlikte kendi "legalite" sini inkar eden, zorlayan bir sınıf. İşçi ve emekçi yığınlarla uzlaşmaz sınıf çelişkisi olduğu için, daha baştan kendi "yasa"larını, kendi "değer"lerini zorlamaya başlıyor. Hiç bir zaman ve hiç bir yerde bunlara sonuna dek sahip çıkıp, sonuna dek hayata geçirmiyor.

İkinci sonuç da şöyle özetlenebilir: Demokrasi mücadelesinde elde edilen kazanımlar, hayata geçirilen ilkeler, hiç bir zaman soyut bir özgürlük mücadelesinin ürünleri olmadı. Bunlar, her zaman ve her yerde, verilen sınıf mücadelesinin ürünleri oldular. Geçmişte örgütsüz ve pusulasız da olsa, işçi ve emekçi yığınların burjuvaziyeye karşı verdikleri mücadele, demokratik ilkelere hayata geçirilmesini sağladı. İşçi sınıfı, geniş emekçi yığınları ve küçük burjuvaziyi kendi yanında tutabildiği ölçüde, demokratik kazanımlar arttı. Burjuvaziyi işçi sınıfını yandaşlarından tecrit edebildiği ölçüde de baskı ve terör geldi.

Üçüncü sonuç da önemli. Tarihsel olarak doğrulanıp, günümüze damgasını vuran bir sonuç. İşçi sınıfının dışında, baskılara karşı demokrasiye geçekten inanan, gerçekten demokrat olan kesimler dün de oldu. Ancak bunlar, hiç bir zaman kafalarındaki kendi başlarına hayata geçiremediler. Geçirmeleri olanaksızdı. Çünkü ancak topluma ileriye doğru damgasını vuran maddi bir güç, ileriye yönelik bir sınıf, mevcut koşullarla en uzlaşmaz olan sınıklarındaki hayata geçirmek için en kararlı mücadeleyi verebilirdi. Öyle oldu. Avrupa'da küçük burjuva demokratların koruyabildikleri ileri düşünceleri ve demokratik ilkeleri zorla ve dayatarak hayata geçiren işçi sınıfı oldu.

Tarih bize bunları söylüyor. Günümüzün koşulları ise tarihi daha da vurgulayarak doğruluyor. Çünkü burjuvazi kendi tarihini, anti demokratik eğilimlerini günümüzde faşizme, yani demokrasi düşmanlığının en kaba, en kudurgan biçiminde tekrarlıyor. Milyonlarca insanın canını alarak tekrarlardı.

Tekeller ve tekeli kapitalizm, kapitalizmin gelişiminde belirli ve özel bir aşamayı ifade ediyor. Yine buna paralel olarak faşizm de, burjuvazinin geleneksel anti demokratik eğilimlerinin ötesinde nitelikçe belirli ve özel bir konuma sahip. Buna rağmen, tekeli mesayenin en gerici en şoven kesiminin açık diktatörlüğü olarak faşizm, az önce sözü edilen teorik sonuçları geçersiz kılmıyor. Tersine bunları daha da zenginleştiriyor.

İlki şu: Burjuvazi daha baştan kendi legalitesini zorlamaya başladı. Faşist tiranma ile birlikte, burjuvazinin kendi kurallarını, kendi legalitesini zorlaması da en üst düzeye ulaşıyor. Burjuvazinin toplumu nispeten "rahat" bir biçimde yönetebildiği dönemlerde devlete "tarafsız" ve "sınıflar üstü" bir görünüm verebilmek için yararlanılan kural ve çerçeveler, faşist tiranma ile birlikte zorlanıp parçalanıyor.

Bir örnek de Türkiye'nin yakın tarihi. Türkiye burjuvazisi, daha başlarda ekonomik gücünü aşan bir sınıf bilincine sahip. Palazlanma ve gelişme yöntemi olarak devletçiliği, devlete içli dışı olmayı seçiyor. Başlardan itibaren böyle. Bunun sonuçları yalnızca ekonomik değil. Politik sonuçları da var. Devlette, devlet mekanizması ile içli dışılık, burjuvaziyeye, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi karşısında kullanılabileceği önemli silahlar veriyor. Ancak burjuvazi, kapitalizm derin ve üstesinden gelinmez bunalımlara düşmediği, kendi iç ilişkilerindeki denge bozulmadığı ve daha da önemlisi kitlelerin mücadelesi tehdit edici boyutlara ulaşmadığı süreçte legaliteyi ancak zaman zaman zorluyor. 1969'lardan bu yana ise sürekli zorluyor. 1961 Anayasa değişikliğini gerçek bo DGM'leri, askeri mahkemeleri, Kara Kuvvetleri Komutanlığı sorununu zorladığı gibi. Türkiye'de faşizm tehlikesini, faşizme karşı mücadele zorunluluğunu güncel ve sürekli hale getiren olgulardan biri, bu.

İkinci olarak söylenebilecek olan da şu: Geçmişte, burjuva devrimleri döneminde olduğu gibi Türkiye'nin yakın geçmişinde de demokratik ilkelere hayata geçirilmesi yada geniş kitlelere mal olması hiç bir şekilde özgürlük aşklarının soyut özgürlük mücadelesi sonucunda olmadı. Bunlara, 1960 sonrasında Türkiye İşçi Partisi'nin verdiği sınıf mücadelesi önemli bir ölçüde damgasını vurdu. Hareketin o zamanki düzey ve koşullarında fiili bir "cephe" ortaya çıkmadıysa da, ilericiler demokrat kesimlerine TİP'in koyduğu hedefler ve verdiği mücadele büyük ölçüde terciman oldu. Hayata geçirilebilen ilkelere büyük çoğunluğunda Parti önerici, sürükleyici ve gerçekleştirci oldu.

Tarihsel bilginin getirdiği üçüncü sonucun günümüze için taşıdığı önem daha da büyük: Dün, daha burjuvazi "devrimci barut"unu tüketmemiş iken bile demokratik ilkelere hayata geçirilmesinde en büyük görev işçi sınıfına düştü. Günümüzde demokrasi finin rolü çok daha önemli. Çok daha büyük. Çünkü dün ilericiler-demokrat ilkelere maddi bir güç tarafından, mevcut egemen sınıfla en uzlaşmaz konumda sınıf tarafından, verilen sınıf mücadeleleri sonucunda hayata geçirilebilmişti. Bugün de öyle. Bugün, faşizmin maddi temelleri var: Genel olarak kapitalist düzen, özel olarak da tekeller, şovenizm ve gericiçilik. Genel olarak kapitalizm, özel olarak da tekellere, gericiçliğe ve şovenizme temelden karşıt ve uzlaşmaz olan güç, işçi sınıfı. Yalnızca güncel demokratik hedefler açısından değil, temel mücadelesi ve nihai hedefi açısından da faşizmin maddi temeline temelden karşıt olan tek güç, işçi sınıfı.

İşçi sınıfının faşizm karşısındaki gücünü yalnızca sayısı ve belirli merkezlerde toplanmış oluşu açısından ele almak yetersiz. Sayıdan ve topluluktan da öte, işçi sınıfının faşizm karşısındaki gücünün önemli kaynaklarından biri, ideolojisi. Demokrasi mücadelesinde düşmanı, yani faşizmi bütün yönleri ile tanıyan ve tanıtan, mücadeledeki dostları düşmanlardan ayırdedebilen ve dostların tümünü bir bayrak altında toplamanın yollarını gösteren bir başka bilim, bir başka ideoloji yok. Yalnızca bilimsel sosyalizm var.

Ve bilimsel sosyalizm faşizme karşı mücadelede varlığını duyuruyor. Kapitalizmin çirkef ve bunalımlarından duydukları hoşnutsuzlukla karşı alternatif olarak faşist demagojiiye kapılan yüzbinlerce emekçiye gerçek ve tek alternatif göstermek, faşizmin kitle tabanını eritmek için varlığını duyuruyor. Mevcut potansiyellerini mücadelede pusulası ile tamamlamayan milyonlarca emekçiye dar ekonomik-mesleki çıkarlarını yanısıra daha ileri hedefler göstermek, onları faşizme karşı daha ötede daha tutarlı mevzilere çekebilmek için varlığını duyuruyor. Faşist tehlikenin kaynağındaki tekellerin, şovenizmin ve gericiçiliğin tüm güçler tarafından tanımlanabilmesi ve bunların üzerine birlikte yürünmesini sağlamak için varlığını duyuruyor.

Bütün bunların siyasal, ideolojik ve taktik yanları var. Bu yüzden de bütün bunlar, işçi sınıfının bağımsız siyasal örgütünün işi.

# FAŞİZM, DEMOKRASİNİN DEMİR YUMRUĞUNU KARŞISINDA BULACAKTIR!...

Geçtiğimiz hafta, Türkiye'deki gerici büyük sermaye iktidarının bunalımının ulaştığı boyutları en açık biçimde sergileyen olaylarla dolu geçmiştir. Bu bunalım, bir yandan faşist tertiplerin yoğunlaşması ve kitlelerin ekonomik haklarına yönelik saldırıların pervasızlaşmasıyla, diğer yandan da gerici Milliyetçi Cephe hükümetinin içyüzünün luzla açığa çıkmasıyla belirlenmektedir. Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na yapılacak atama etrafındaki düğüm, hafta sonuna doğru geniş çaplı bir siyasal bunalıma dönüşebilecek boyutlara ulaşmıştır. Bu konuda kamuoyunda yaratılan çelişik beklentilerin arkasında, büyük sermayenin, şu ya da bu yoldan ama mutlaka demokrasiye uzun süre kilit verme tehditleri apakçık kendini göstermeye başlamıştır.

Yüksek oranlı bir devalüasyon haberi ise, Yürütyiş'in son hazırlıklarının yapıldığı saatlerde kamuoyunu kulağı kirizi bekletir hale gelmiştir. Aslında artık Türkiye'de, yüksek oranlı bir devalüasyonun ve ona eşlik edecek emekçi kitlelere karşı kararların, eninde sonunda alınıp alınmayacağı değil, sadece ne zaman alınacağı tartışılır olmuştur. İkinci MC hükümetinin, emperyalizmin ve büyük, tekeli sermayenin çıkarlarını gerçekleştirme için halka karşı geniş kapsamlı tedbirlerle hazırladığı herkeşce bilinmektedir. Sadece bazı çevreler bu tedbirlerin işçi ve emekçi kitlelere karşı niteliğini gizleme çabasındalardır. Bu çevreler ise, kaderini sömürücü güçlerin kaderine bağlamış, ya da doğrudan doğruya bu güçler arasında yer alan, bir avuç kamuoyunu yanıltma uzmanından başka kimse değildir.

## "KADİFE ELDİVEN İÇİNDEKİ DEMİR YUMRUK"

Gericiğin sözcüleri İkinci MC hükümetinin geleceğini bekleyen sorunların öylesine bilincindedirler ki, artık amaçlarını ve planlarını açıkça sergileme yolunu seçmişlerdir. Bunlar, işçi ve emekçi kitlelerin yükselen muhalefeti karşısında büyük sermaye iktidarının elinde fazla seçenek kalmadığını bilmekteyiz. İkinci MC'nin kuruluş mantığı da budur. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran'ın, Parti'nin Pazar günü toplanan II Temsilcileri Toplantısı'nı açık konuşmasında belirttiği gibi şimdi en güçlü iki olasılık vardır: Ya İkinci MC'nin, emperyalizmin ve büyük sermayenin çıkarlarını doğrultusunda uygulama çabası politika da ekonomik ve toplumsal bunalımın kilitlerine yansayan yüzünü ortadan kaldırmaya çalışacak, ve onun yerini askeri bir yönetim alacaktır. Ya da, ki şimdi birinci planda gerçekleştirilmeye çalışılan olasılık budur, sömürücü güçlerin istekleri, İkinci MC'nin baskı ve terörü sistemli olarak artırmasıyla sağlanmaya çalışılacaktır. İşte bu iki olasılığın yansımaları, geçtiğimiz hafta gerici basında bol bol gözlenmiştir.

Tercüman gazetesinin Rapor sütünü yazan, hükümetin bugünkü ekonomik politikasının, 1958 ve 1970 yıllarında DP ve AP hükümetlerinin politikalarıyla çakıştığını, ve onları izleyen 1960 ve 1971 olaylarını nedenlerinin bugün de varolduğunu açıkça kabul etmektedir. Bunu dikkate alarak, İkinci MC hükümetinin planladığı politikayı da açıkla-

maktadır. Bu politikanın birinci bölümü, "iktisadi istikrar tedbirleri demetinin, toplumun tepkilerini kamçılama-yacak bir biçimde ve bunalımın toplumumuzda soluk alabileceği hava pen-cereleri açarak uygulamaya koymak"tır. İkinci bölümü ise son derece pervasızdır: "Devlet kadife eldiven içinde bir demir yumruk olarak, ekonomik tepkilerin siyasat boyutları alınması öneme-lidir. Bir süredir gerçekleştirilen başarı-lı güvenlik operasyonları o açıdan olum-lu bir uygulamaya sergelenmektedir.." (Tercüman, 24 Ağustos 1977)

Bu, emperyalizmin ve büyük sermayenin, kitlelerin sömürüye karşı demo-kratik direnişini ezme planlarından başka hiç birşey değildir. Ama bu planların yapılarını, hiç merak etmesinler, asıl demokrasinin demir yumruğunu karşı-larında bulacaklardır.

## "ÖRGÜTLÜ BİRLEŞİK GÜÇ YENİLMEZ"

Bulacaklarımızın en somut kanıtları, herşün toplumun en geniş kesimlerin-den yükselmektedir. Başta işçi sınıfı ol-mak üzere antiemperyalist, anti-faşist, demokratik güçler, İkinci MC hükümeti-ne ve faşizme karşı mücadelede kararlı-lıklarını göstermektedirler. Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu'nun 13-14 Ağustos tarihli toplantısında kabul edilen ve bir broşür olarak yayınlanan bildiri, faşizme karşı sürdürülecek kararlı mücadelesinin yolunu netçe çizmektedir: "Faşizmin turanışının yeni bir aşamaya varmış olması ve son iki yıllık dönemin getirdiği özel imkan ve koşullar, demokrasi mücadelesini başarıya ulaştır-

mak için geçmiştekinden daha etkin mücadele yöntemlerinin bulunmasını gerektirmektedir.

"Milliyetçi Cephenin temsil ettiği iş-birlikçi, faşist güçlere karşı mücadeleyi, aynı doğrultuda eylemlerde bulunmanın ötesine geçen bir birlik ve dayanışma anlayışı içinde yürütmek mümkün ve zorunlu duruma gelmiştir. Demokratik kuruluşlar aynı hedefler için ayrı ayrı yürüttükleri kavgaı bütünleştirmek, eşgüdümlü bir biçimde sürdürmek görevi ile karşı karşıyadırlar.

"İhtiyacı duyduğumuz birlik ve dayanışma çalışması, çeşitli siyasi parti, birlik, sendika, dernek ve örgütlerin merkez kademeleri arasındaki ilişkileri sınırlı kalmayan bir çalışmadır.

"İhtiyacı duyduğumuz birleşik mücadele hareketi, sürekliliği olan; tek tek somut eylemler için oluşturulmuş ömrü bu eylemlerle sınırlı olmayan bir harekettir. Harekete katılan çeşitli kuruluşların kendi varlıklarını ve güçlerini kullanımlarını sürdürüldüğü, ancak faşizme karşı birleşik hareketin kitlese ve eşgüdümüne olmasın sağlanabilirdir bir harekettir.

"İhtiyacı duyduğumuz gücün birliği, nihai biçimini alabilmesi için geçebilecek sınırlı ölçüde olan acil görevlerin bir ölçüde de olsa karşılayabilen, içinde bulunduğumuz durumun ciddiyetine uygun, dağılımlı ve sakıncalıdır süratle azaltılmasını başarabilen bir gücün birliğidir.

"Böyle bir gücün birliği hareketi için uygun hukuki örgütlenme biçimleri bulunabilir.

"Güç ve işbirliği yolunda atılacak her ileri adım, birleşik hareketi yurt çapında örgütlemeye kazandıracak her başarı, demokratik güçleri tümüyle daha etkin kılacak; emperyalizmin ve faşizmin geriletilmesi ve demokrasinin gelişmesine yeni atılımlar için olanaklar sağlanacaktır.

"Türkiye İşçi Partisi tarafların eşit haklarla katılacakları, faşizme karşı olan siyasi parti, birlik, sendika, dernek, kuruluş ve örgütlerin temsil edilecekleri birleşik bir hareketin hızla geliştirilebilmesi, demokratik toplumsal muhalefetin örgütlenip güçlendirilmesi için üstüne düşen her türlü göreve hazırdır.

ÖRGÜTLÜ BİRLEŞİK  
GÜÇ YENİLMEZ !

## Kâmran İnan yalan söylüyor



Düşük voltaj nedeniyle iktide bir bozulan, anlaşılmasız olan bir televizyon açık oturum yayınında Türkiye'nin enerji sorunuyla "yakından ilişkili" kişileri elektrik kısıntılarının nedenlerini ve çözüm için önerilerini tartıştı. Geçtiğimiz günlerde yönettiği diğer bir açık oturumla başarılı bir çalışma örneği vermiş olan Aycan Giritlioğlu, neredeyse dikensiz bir gül bahçesinde tek karşı görüşleri geliştiren kişi olarak belirdi; açık oturumu yönetmekte olmasına rağmen.

KİMSENİN AKSİNİ ÖNE SUREBİLECEĞİNİ SANMADIĞIN ZAMAN  
KURU SIKMAK KOLAYDIR

Oturuma katılanlardan biri de, görevi alırken yetki alanı dışında kalınası nedeniyle bir hayli nazlanmış bulunan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kâmrân İnan'dı. Kısa sürede eksikliğini ne denli gidermiş olduğunun örneklerini sergiledi. Bu arada, elektrik kısıtlamalarına neden olan politika ve uygulamalar üzerine belirli savlar ileri sürdü.

Bunlardan biri de, hidroelektrik santrallerin tamamlanmasının gecikmesi ve devreye geç girişlerinden dolayı planlanmış, programlanmış olan talebin karşılanmasında ortaya çıkan olanaksızlıktı. Çok güzel, ama gecikmelerden sorumlu olan kim? Kâmrân İnan'a göre AP iktidarının sürekliliğinin kesintiye uğramış olması. Yani, 12 Mart "istikrar"ı devresi ve onu izleyen Ecevit ve İrmak hükümetleri devresi.

Daha da ileri giderek, bir meydan okudu: "Sözü edilen devreden önceki AP iktidarları arasında hidroelektrik santrallerin yapımında gecikmeler olmuştur; hepsi programlara uygun olarak hizmet sokulmuşlardır. Aksini ileri sürebilecek olan varsa ben her türlü sorumluluğu üstleniyorum. Gecikmeler AP'nin iktidardan uzaklaşmasıyla ortaya çıkmıştır..."

GEÇİKMİYEN SANTRALLER BUNLAR MI?

Bu meydan okumaya bir tepki gelmedi. Açık oturum izleyenler, gerçekten bu savın doğru olduğunu inandılar. Dolayısıyla, İnan'ın çözüm olarak ileri sürdüğü fuel-oil santrallerinin yapımına hız verilmesi, karşı ne kadar görüş ileri sürüldüğü de, gene de geçecek bir çözüm izlenimini verdi. Fuel-oil santralleri çözüm değildir. Dışa bağımlılığı artırmaları, doğal kaynakların sağlıklı bir biçimde değerlendirilmemesi açısından. Yalnız, üzerinde durulması gereken bu değil. Bir çok büyük hidroelektrik santral projesi AP iktidarları sırasında gerçekleştirildi. Bunu görmek için AP'nin 1966-1971 arasındaki programlarına bakmak yeterli.

Proje kodu 63-D-02-07 olan Keban Hidroelektrik Santrali 1963'te başlanmış ve 1970'te tamamlanması planlanmış AP'nin 1968 programı tamamlanış tarihini 1972'ye atmış, 1970 programı bitiriliş tarihini 1974'e, 1971 programı da 1975'e ertelenmiş.

Bir diğer örnek 64-D-01-10 kodlu Kovada II Hidroelektrik Santrali. 1964'de yapımına başlayan bu santralin tamamlanış tarihi 1966 programına göre 1968. Önce 1968 programıyla 1970'e, sonra da 1970 programı ile 1971'e ertelenmiş tamamlanış.

Gökçekaya Hidroelektrik Santrali'nin kodu 64-D-02-11, başlangıç tarihi 1964 ve 1966 programına göre tamamlanış tarihi de 1970. Programlanan bu, fiili tamamlanış 1974. Bu arada sırasıyla 1968 programında 1971'e, 1970 programında 1972'ye ve 1971 programında da 1973'e ertelenmiş.

SORUMLULUĞU OLANLARDAN BEKLENEN

Örnekler bu kadarla bitmiyor. Hepsi sıralamak olanaksız ve anlamsız. Sorun enerji olunca, elektrik kısıtlaması olunca, hidroelektrik santrallerin gecikmesi olunca en büyüklerinden bir iki örnek derlemek yeterli.

Görevi üstlenmemek için ileri sürdüğü gerekçeyi anımsarsak, İnan'ın henüz konuda yetki sahibi olmak için pek fazla bir şey yaptığını inanmak güç. Açık oturumda rahatça kullandığı sözlerin anlamı da açık. Bu durumda açık oturumda ortaya çıkmış olabilecek bazı yanlış anlamaları düzeltmekten ve beklemekten başka yapacak pek bir şey kalmıyor. Yakın geçmişteki tutarsız davranışlarını onarmak için İnan'ın eline bir fırsat geçmiş bulunuyor. Bunu kullanarak kullanılmayacağı, bu arada enerji sorununu daha nerelere götüreceğini pek merak etmeye de gerek yok.

# izmir Fuarında MHP yalanı

İzmir Uluslararası Fuar'ı yapılan geleneksel törenle açıldı. Fuar'ın bu geleneksel törenlerinin bir özelliği de Ticaret Bakanlarının açılışa yaptıkları konuşmalarıdır. Bu konuşmalarda Bakanlar Türkiye'nin dış ticaretine üzerine ayrıntılı bilgi verirler ve değerlendirmelerde bulunurlar. Bu yıl da geleneğe uyulmaya çalışıldı. MHP'li Bakan Agah Oktay Güner ülkenin dış ticareti üzerine bilgi vermeye çalıştı. Çalıştı ama eldeki bilgilerin aylağa öncesine ilişkin olduğunu gizliyemedi.

20 Ağustos 1977 günü yapılan açılışa, aynı zamanda MHP grup başkanı vekilliği titrini de üzerinde taşıyan Ticaret Bakanı "İlk beş ay sonunda ihracatımız 758 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir" diyor. Anlaşıyor ki, Ağustos'un sonlarına gelinmiş olmasına rağmen halen elde Haziran ve Temmuz aylarına ilişkin veriler yok. Yada bu aylara ilişkin verilerde yapılmakta olan rötuşlar tamamlanmamış.

Agah Oktay Güner, Birinci MC döneminde AP'nin elinde bulunan Ticaret Bakanlığı'na müsteşar olarak atandı. Milltvekili olana dek de bu görevi sürdürdü. Bir yandan AP'ye yarıdaçlık ederken diğer yandan Bakanlığa komandoları doldurdu. Komandoların kontrolüne aynı dönemde geçen bir diğer kurum da Devlet İstatistik Enstitüsüdür. Bu kurum aylık olarak ithalat ve ihracat rakamlarını derleme görevini de yürütür. Birinci MC döneminden önce, bir önceki ayın dış ticaret rakamları, onun izleyen ayın ortalarında belli olurdu. DIE komandoların istilasına uğradıktan sonra durum değişti. Şimdi dış ticaret rakamları aylağa gönderiliyor.

Bu konuda değişik söylemler dolaşıyor. Fiyat endekslerinde olduğu gibi, ortama uygun oynamalar yapılmış rakamlarda. Fuar konuşmasında Bakan "Enflasyonda gerileme sağlandı" diyor. Gerilemeyi neyin sağladığını söylemiyor. Hızla artan fiyatlar karşısında başkına dönen emekçi halkın gözünün içine baka baka yalan söylemek MHP'ye has bir özellik. Fiyatlar hızla artarken enflasyonda gerilemeyi sağlayanın, elinde daha çok silah ve arada sırada kalem alıp rakamlar üzerinde oynanan komando tonsucuklar olduğu artık çok iyi biliniyor.



İşçi Sınıfının Düşmanları Toplu Halde Görülüyor.

## 24 Demokratik kuruluşun CHP Genel Başkanına

### ve kamuoyuna açık mektubu:

# Faşizm karşısında en ufak tereddüt ancak faşistlerin işine yarar...

GEÇTİĞİMİZ HAFTA CUMA GÜNÜ, BAŞTA TÖB-DER, TMMOB, TÖM-DER, TÖS-DER ve TÖTÜD OLMAK ÜZERE 24 DEMOKRATİK KURULUŞ CHP GENEL BAŞKANI BÜLENT ECEVİT'E BİR AÇIK MEKTUP GÖNDEREREK ORTAK GÖRÜŞLERİNİ VE 2. MC KARŞISINDAKİ ÖNERİLERİNİ İLLETİLER. DEMOKRATİK KURULUŞLARIN BU AÇIK MEKTUBUNU OKURLARIMIZA AYINEN SUNUYORUZ:

Sayın Bülent Ecevit, Türkiye'de II. MC iktidarının kurulmasından sonra yeniden hıznanan kanlı olaylar ve yeni gelişmeler karşısında biz aşağıda imzaları bulunan demokratik kitle örgütleri başkanları olarak görüşlerimizi size ve kamuoyuna açıklamayı görev sayıyoruz.

Sayın Ecevit, Uzun yıllardır süren ve özellikle II. MC döneminden beri toplulumuzun en önemli sosyal ve siyasal sorunlarından birisi olan terör hareketleri şimdiki yerli-yabancı egemen güçler tarafından, bilinçli bir şekilde "sağ-sol" şeklinde gösterildi ve halen gösteriliyor. Böylece olayların maddi toplumsal nedenleri ve olayların terapistleyicisi, destekleyicisi emperyalist mihraklar gözardı edilmedik isteniyor.

Oysa olaylar hakkında birazcık bilgisi olan her kişinin de gayet iyi bildiği gibi "sağ-sol" çatışması şeklinde gösterilemeye çalışılan politik ölü; gerçekce demokrasi güçlerine yönelik emperyalist güçlerin CIA, kontr-gerilla vb. gizli açık servislerinin güdümünde ve belli bir plan dahilinde yürütülen, tek tarafı faşist saldırılardan başka birşey değildir. Ne var ki, durum böyle olduğu halde; faşist çevrelerin demagogik ve ikiyüzlü propagandaları, sahte barış ve ateşkes çağrıları birtakım anti-faşist kuruluş ve kişileri etkileyebilmekte, böylece faşistler, olayların dışında görülebile konusunda bir başarı olabilmektedirler.

Faşizmi, onun çalışma ve propaganda yöntemlerini bilenen için bu durum şaşırtıcı olmayabilir. Ama aynı şeyi tüm anti-faşist, demokrat güçler için söyleyemeyiz. Nitekim son birkaç günün olayları da bu kanıtı doğrulamaktadır. Oysa Hitler'in "Reichtag yangını", 12 Mart'ın "Kültür Sarayı, Eminönü-Marmara vapur olayları" henüz unutulmadı.

Şüphesiz tüm bu olup bitenler nedenizin değildir. Emperyalist-kapitalist sistemin ve ona bağlı Türkiye egemen güçlerinin ekonomik-politik çözümsüzlükleri her geçen gün daha da derinleşiyor. Korkunç hayat pahalılığı, işsizlik, yokluk ve hızlı tekellemenin yarattığı yoksulluğa artık dayanılmaz ölçüde varıyor. Buna bağlı olarak başta işçi sınıfı olmak üzere tüm ezilen, sömürülen sınıflar ve tabakaların daha özgür ve adil bir yaşam istemleri giderek yoğunlaşıyor. Kitleler Anayasal demokratik haklarını kullanarak açığı, yoksulluğu ve baskıları protesto ediyorlar.

İşte egemen güçler; emekçi halkın bu demokratik direnişlerini boğmak ya da saptırmak istemektedirler. Halkın muhalefetine, varolan durumun nedeni gibi gösterip kitleleri yanıltmak istiyorlar. Demokratik toplumsal muhalefeti "anarşi" olarak gösterip "ezmek" istiyorlar. Ve emperyalist kapitalizmin her sığınağı zaman "istikrar-düzen-otorite" sloganlarıyla haykırılana boşuna değildir. Nitekim yeni yapılan ve daha da yapılacak olan zamlara beraber "anarşiyle mücadele programı" hazırlıklarının ve çığlıklarının aynı günlerde çıkışması boşuna değildir. Bu mizanansenler faşistlerin bilinen en klasik ve kaba yöntemleridir. Hitler, Mussolini aynı şeyleri söylediler. 12 Mart'cular aynı şeyleri söylediler. Şimdilerde Şili kaşası Pinochet aynı şeyleri söylüyor. Türkiye'de de şiddetin ve terörün yaratıcıları, destekçileri de özellikle son günlerde, barış meleği pozlarında "huzur ve otorite" çığlıkları atıyorlar.

Sayın Ecevit, Son gelişmelerin bilizleri özellikle düğündür ve kaygılandırın noktalarından bir ikisini size iletmek isteriz. Esasen mektubumuzun nedeni de bu hususlardır.

Birincisi: Faşist emperyalist güçlerin son günlerde sosyal demokrat kitlelere yönelik ideolojik ve politik taktikleridir. Faşistler; kanlı olayları ve terörü "bir

avuç maceracı gencin ve bazı derneklerin devlete yönelik saldırıları olarak gösterip" herkesi o arada sosyal demokratları da "devleti korumaya" çağırılmaktadır. Amaç gayet açıktır. Sosyal demokrat kitleleri yanıltıp kendi dışındaki demokratik toplumsal güçlerden tercit etmek ve böylece herkesi tek tek teslim almaktır. Bunun ideolojik malzemesi de pek bilindiği gibi bir komünizm umacısı yaratıp kitleleri ürktmek veya en azından tarafsızlaştırmayı planlamaktadır. Ama herkes bilir ki, sosyal demokrat kitleler faşizme karşıdır. Ve demokratik hakların korunup, geliştirilmesinden yanadırlar. O yüzden faşizm özlencileri ile demokratik güçler arasında ki bu mücadelede asla tarafsız kalamazlar. Aksine temel hak ve özgürlükleri koruma mücadelesinde etkin olmaları durumundadırlar.

İkincisi: II. MC'nin pek ünlü "anarşiyle mücadele" programıdır. Sayın İçişleri Bakanı "iki ay içinde anarşiyi yok edeceğiz" diyor. Sayın Bakan "iyi niyetli olabilir". Ancak sizin de defalarca belirttiğiniz gibi; anarşi bizzat bir takım devlet güçleri tarafından kıskırıtılıp, desteklenildiğine göre, yine ölenlerin bir kısmını "vatan haini" diğer bir kısmını "şehit" sayan bir zihniyet iktidara taşıyorsa, iki yıldan bu yana çabıtınlanmaya yönelik okulların faşist çetelerin işgalı altında olduğu bilindiğine göre, öldürülen 300 dolaylarında yurtsever ilericiler ögren-ci, öğretmen, memur ve işçinin, bombalanan demokratik kuruluş ve meskenlerin, okullarından uzaklaştırılan onbinlerce gencin sorunları artık herkeşçe bilindiğine göre, Sayın Bakan demokratik hak ve özgürlükleri zedeledikten mevcut işleyiş içinde bu durumu nasıl önleyecektir? Bütün bunları yaparken hangi araç ve yöntemleri kullanacaktır? Sayın Bakan yetkilileri mensup olduğu hükümetin yapısı ve icraatı bilindiğine göre ve istelik dört yıldan beri bir hükümet sorumlusu olduğuna göre, bunu başarması bizzat asla mümkün değildir. Ve MC'nin "anarşiyi" önlemesi eyyamın tabiatına da aykırıdır.

Aslında MC'ciler her geçen gün iflas giden ekonomi politikalarını "kurtarmak" istemektedirler. Nitekim, başbakan ve yardımcılar açık açık "memleketin çıkarları gerektiriyorsa ZAM da yaparız" diyorlar. Zamların ölmüştüğü hiçbir yerinde halkın cürduna olacağı

bilinen bir gerçektir. Çünkü zamların yarattığı pahalılık, işsizlik, açlık ve yoksulluk halkın çıkarına olmaz. Öyleyse MC'cilerin "memleketin çıkarlarından" kasdettikleri; bir avuç parababasının çıkarlarıdır. Üstelik MC parlamentosunun umudunu kestiğini hınez ilan etmediğine göre, seçmenlerden kısa bir süre sonra bu derece yüksek zamlar hangü cesaretle yapabilecektir? İşte bu cesareti "anarşiyle mücadele" programından alıyorlar. "Anarşiyle mücadele" adına emekçi halkın muhalefetine kan ve terörle bastırmak istiyorlar. "Güler yüzlü faşizm" çabalarının, "huzur-istikrar" çığıllıklarının amacının; kitlelerin yükselen anti-faşist muhalefetine boğmak ve baskıyı meşrulaştırmak olduğu böylece daha bir açıklık kazanmaktadır.

Sayın Bülent Ecevit, Görüldüğü gibi saldırılar ve baskılar emekçi halkımıza ve onun temel hak ve özgürlüklerine yöneliktir. Hatta bu saldırılar partinize ve şahısınıza dek uzanmıştır. Amaç bu adletsiz acımasız sömürü ve soygun düzenini her ne pahasına olursa olsun devam ettirmektir. Bunun için de emekçi halkın her türlü demokratik hakları pervasızca çiğnenilmektedir. Kıscakları toplulumuz sonu belirsiz bir karantılığa götürülmek istemektedir. Bu amaçlarına daha kısa yoldan ulaşabilmek için demokratik güçlerin aralarındaki diyalogo, dayanışması bozmak istiyorlar. Onlar birbirinden koparmak istiyorlar. Bu oyuna gelmemek, halka ve demokrasiye karşı kurulmuş tuzağın boşa çıkarmak ve faşist terörü geriletmek hepimizin ertelenmez tarihsel bir ödevidir.

İnsanlık tarihi göstermiştir ki, faşizm karşısında gösterilen en ufak bir tereddüt ya da gecikme ancak ve ancak faşistlerin işine yararaktadır. Nitekim bunun sayısız acı örnekleri de vardır. Bunun için faşizme karşı tüm demokratik güçlerin; her alanda - Parlamento içi ve dışı - en geniş anti-faşist birliğini yaratmak önde duran acil bir görevdir.

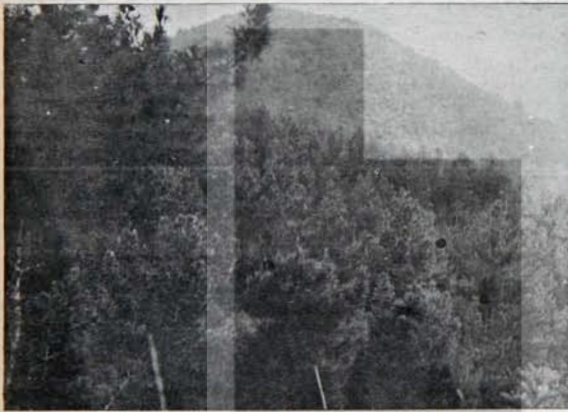
Bizler temsil ettiğimiz milyonlarca insan adına bu konuda üstimize düşen görevin ve sorumluluğun bilincinde olduğumuz tüm demokratik kamuoyuna ilân ederiz.

Bu düşüncelerle; önerilerimizle birlikte alacağımız, gerekli duyduğumuz ve etkin çabaları göstereceğimize inanıyoruz. Saygılarımızla. 26.8.1977

SÜRÜP GİDEN ORMAN YANGINLARI, SON GÜNLERİN TARTIŞILAN GÜNCEL SORUNLARDAN BİRİ HALİNE GELDİ. DİKKAT EDİLİRSE, İLGİLİLER SÜREKLİ OLARAK KLASİKLEŞMİŞ "TARLA AÇMA" AMACINDAN, "PİKNİK YAPANLARIN DİKKATSİZLİĞİNDEN" VE BUNA BENZER SÖZDE NEDENLERDEN DEM VURMAKTADIRLAR. OYSA İŞİN İÇİNDE BAŞKA NEDENLERİN YATTIĞI AÇIK BİR GERÇEK YÜRÜYÜŞ YAZARLARINDAN ORHAN GÜNER, ORMAN YANGINLARININ HER YAZ BÜYÜK BOYUTLARA ULAŞTIĞI ANTALYA BÖLGESİNDE YAPTIĞI ARAŞTIRMALARDA İLGİNÇ SONUÇLARA ULAŞTI. YÖREDEKİ KÖYLÜLERLE DE GÖRÜŞEN GÜNER'İN DEĞERLENDİRMELERİNİ OKUYUCULARIMIZA SUNUYORUZ.

# ORMAN ALANINDA SÖMÜRÜ VE ORMAN YANGINLARININ GERÇEK NEDENİ

Orhan GÜNER



*Türkiye orman alanı açısından zaten fakir bir ülke. Varolan ormanlar da yangınlarla her geçen gün eriyip gidiyor. Enerji darlığının nedeni olarak sahte gerekçeler gösteren burjuvazi, orman yangınları konusunda da suçlu köylülere ve "piknikçilere" yitimak istiyor. Tabii, gerçek sorumluları gizlemek için.*

Ülkemizdeki yerleşim birimlerinin % 56'sı orman içi ya da orman çevrelerinde bulunmaktadır. Bu birimlerin 20 bini aşkını orman köylerini oluşturmaktadır. Orman köylerinde yaşayanların büyük çoğunluğu Türkiye'deki yoksul köylülük içinde yer alırlar. Bu köyler, gerek Orta Anadolu, gerek sahil şeritlerindeki düz arazi üzerinde kurulmuş köylere göre farklılıklar göstermektedirler. Geçim kaynakları oldukça kısıtlıdır. Daha önceki yıllarda çoğunda başlıca ilgi alanı hayvancılıktı. Özellikle 1961 Anayasası'nda orman suçlarından affın kaldırılmasıyla birlikte hayvancılık bir etkinlik alanı olmaktan önemli ölçüde çıktı. Tarımsal üretim için topraklar da yeterli değildir. Ekilebilen arazi, çoğu cüce işletmeler olan küçük parçalar halinde ve hiçbir ailenin geçimine yetmemektedir. Bu durum karşısında köylüler, orman işçiliğinde, mevsimlik geçici işçiliklerde çalışmakta, olanak buldukları takdirde de kentlerde iş bulup yerleşmeye yönelmektedirler. Aslında köyden kente akım olgusu da bu tip köylerde oranca yüksektir. Resmî makamlarca verilen rakamlara göre, orman köylerinde yaşayanların % 54'ü (aslında oran daha da yüksektir) "gizli" ya da açık işsizdirler. Köylülerin içinde buldukları koşullar gittikçe kötüleşmektedir ve mevcut olanakları geçimlerini sağlamaktan uzaktır. Gözlemlenen ilginç özelliklerden biri de, kapitalist piyasayla olan ilişkilerinin yaygınlığıdır. Bundan yirmi yıl öncelerine kadar ekonomileri adeta "kapalı yapılar" görünümündeydi. Pazarla olan ilişkileri çok sınırlıydı. Oysa bu-

gün, orman köylüsünün pazardan aldığı pek az kullanışlı mah vardır. Ancak pazarla olan ilişkilerinde ürün satmak deyiminin anlamı yok gibidir. Aile başına üçer/beşer dönümlük verimsiz topraklarda pazarlık ürün yetiştirme olanlığı çoğunluğu için sözkonusu değildir. Köylülerin pazarla olan ilişkilerinin gelişmesi, onların piyasadaki değişimlere karşı olan duyarlılığını arttırmaktadır.

Orman köylülerinin köylülük ilişkilerini koparmadan yaygın olarak çalıştıkları iki alan vardır: Orman işçiliği ve mevsimlik/geçici işçilikler (pamuk toplama, çapalama, inşaatlar,... vb). Ancak her iki alanda da sosyal güvencilerden yoksunluk ve örgütsüzlük nedeniyle sömürü oranı oldukça yüksektir. Orman işçiliği, bu köylerde hemen her aileden bireylerin çalıştığı bir alandır. Mevsimlik işçiliklere göre daha süredir ve çalışma şartları da ağırdır.

## ORMAN ALANINDA SÖMÜRÜ:

Son yıllarda toplumsal gereksinimler nedeniyle orman alanındaki çalışmaların yaygınlaştırılması, bu alandaki işçi sayısını da arttırmıştır. Orman ürünleri, odun ve tomruk olarak iki bölüme ayrılır. Bu ürünler çeşitli nedenlerle kuruyan ağaçlardan elde edilir. Kimi zaman da canlı ağaçlar kestirilerek tomruk elde edilir. Tomruk, sanayi hammaddesi (kereste) olarak kullanılır. Orman ürünlerinin kesimi ve taşınması orman işçiliğini oluşturur. Kesim ya doğrudan

Tüccarlar kimi zaman da odunla hiçbir ilişkileri olmadan (kâğıt üzerinde) odun satın alırlar ve İşletme Müdürliğünün kapısında başka tüccarlara devrederler. Hepsini onbeş dakikada bitiren bu işlemlerle onbinler urabilmektedirler. Köylüler, her ilçede egemen olan iki-üç tüccarın, alımın tümünü kendileri yapıyor görünümü vermemek için bunu yaptıklarını söylüyorlar.

Kesilen odunların yarısı oranında sanayi odunu ayrılır. Bu Devletindir. Böylece işçinin payı azaltılmış olmaktadır. Geriye kalan bayağı odunla tomruğun satış fiyatı arasında 1500 TL (metreküp için) kadar bir fark vardır. Ancak, tüccarın kesim yapıldığı alanlarda bu sanayi hammaddesi olan tomruk ayrılmaz. Yangın alanları tümüyle tüccara verilir. Yasalar böyle düzenlenmiş, Tüccarlar, işçileri çok ucuzca çalıştırarak, yangın alanlarının çevrelerine taşarak, çıkan yüklü araba sayısını olduğundan az göstererek kârlarına kâr katmaktadır. Yasaların onlara tanıdığı "hak"lara göre bile bir metreküp kesimden kazandıklarını hesaplayacak olursak şu tabloyla karşılaşırız: Kestirilen odunun yarısı zaten tüccarındır. Diğer yarısı sanayi odunu olarak satılması gerekirken, bayağı odun olarak metreküpü 50 TL'dan tüccara satılıyor. Yani tüccar, bir metreküp odun için 25 TL. Devlete, 50-75 TL de işçi ücreti olmak üzere toplam 100 TL kadar bir para öder. Sattığı zaman ise, bayağı odun olan bölümü için (1/2 metreküp için) yaklaşık 400 TL., tomruk olan yarısı için 1300 TL civarında para alır. Bir işçinin bir metreküp odunla akşamı bulduğunu gözönünde tutarsak, işçi 75 TL. alırken, tüccar 1600 TL. almaktadır. Çevrilen bir dizi fırıldaklar bu kârları katm erleştirir. Gerçekten yangın alanları tüccarlar için çok tatlı kârlarını sağladığı alanlar oluyor.

Devlet (orman işletme müdürlükleri) ya da tüccarlar tarafından yaptırılır. Ama her iki şekilde de aslanpayının tüccarlara olduğu aşağıda gösterilecektir.

## Odun kesiminde:

Kesim doğrudan Devletçe yaptırılır, kestirilir istenen yol çevresine dizen odunun % 50'si Orman İşletme Müdürlüğü'nün, % 50'si ise işçindir. Devlete ayrılan pay "sanayi odunu" (Kuru tomruk), işçiyeye ayrılan pay ise, bayağı odundur. İşletmenin payı son derece düşük bir fiyatla tüccara satılır. Tüccarlar, aldıkları odunu istedikleri yerde satabilmekte özgürdürler. Ancak köylülere bu özgürlük tanımaz. Çoğu kez belirli özel şirketlere satılmalı zorunlu tutulur. Antalya bölgesi için bu şirket, Demirel'lerin Orma'sıdır. Elbette Orma da istediği fiyatı alm yapmaktadır. Böylece köylülerin büyük çoğunluğu, paylarına düşen odunu tüccarlara düşük fiyattan satmak durumunda kalırlar. Manavgat'ın orman köylüleri bu konuda şunları söylüyorlar:

*"Elimizdeki ağacın satışı için İsparta'daki Orma Şirketi mecbur tutuluyor. Ama tüccara böyle birşey yok. Bu bize, odunu tüccara sat demek oluyor." (Ahmetler Köyünden Şükrü Zor).*

*"İşletmenin ağaç payı her tüccara veriliyor. Tüccarlara satış metreküpü 51 TL'dan. Tüccar bunu 600-800 TL dan satıyor. Tüccarlar da bellidir. Bizim ilçede bunlar, geçen seneki MHP ilçe başkanı Yüksel Senirlioğlu, Ali Rıza Ozkaya ve Sadık Kaya'dır. Köylülerin paylarını İsparta'ya satma mecburiyeti haksızlıktır." (Mehmet Topaca, Gebece köyünden)*

## Tomruk kesiminde:

Canlı ağaçlardan elde edilen "yaş tomruk" Devletçe kestirilir. Genellikle bir işçi günde bir metreküp yaş tomruk kesebilir. Bunun için ödenecek ücret 50 TL kadardır. Orman işletmesi ise, bunu 2000 TL'dan aşağı satmaz. Ancak, yoksul orman köylülerinde bu lundukları ağır yaşam koşulları karşısında bu düşük ücretle de çalışmak zorunda kahrılır.

Ormanda çalışanlar, bu ağır sömürünün ancak örgütlenecek geriletilenliğini görüyorlar. Artık onlar da sanayi işçilerinin kazandığı haklarını farkındalar, bunun özlemi içinde. Sorunlarından söz açıldığında, sendikalaşma, sigorta hakkı vb. gibi talepler öne sürüyorlar.

## ORMAN YANGINLARININ GERÇEK NEDENİ:

Son aylarda birbirini izleyen orman yangınları oldukça yoğunlaştı. Batı ve Güney bölgelerimizde yangınsız gün geçmez oldu. 24 Ağustos günü bizzat Orman Bakanının yaptığı açıklamaya göre, bu yılki yangınların sayısı 1007'yi bul-



*Yukarıda yangın geçimiş bir orman alanı görülmüyor. Yangın geçiren alandaki ağaçlar halen kullanılabilir niteliktedir. İşte bu alanlar, yörenin büyük tüccarlarına peşkeş çekilmekte, bunlar da yangın alanlarındaki odunları satarak büyük varlıkların uarmaktadır. Yangınların altında da bu vurguncuların çıkarları yatmaktadır.*

# ideolojik bulanıklık cephesi

Metin ÇULHAOĞLU

Ekonomik gerçekler apaçık ortada. Herkes yazıyor, herkes konuşuyor. Türkiye ekonomisinin sürekli ve yapsal, ama özellikle son dönemde daha da derinine battığı bunalmı, üzerinde en çok yazılan ve konuşulan konu oldu. Sermaye çevreleri bunalmı ifade etmekten çekinmiyor. Sermaye iktidarı "ağır sanayi hamlesi" toplantılarını mum ışığında alıyor. Sermaye iktidarının bakanlık enerji bunalmı karşısında çaresizliklerini açığa vuruyorlar.

Ekonomik cephede herşey açık. Herşey biliniyor. Mevcut ekonomik gerçeklerin kısa ve uzun dönemde zorladığı diğer "tedbir"ler de bugünden aşığı yukarı biliniyor. Bu açıdan, MC iktidarının ekonomik portresini ve geleceğini bugünden çizilecek güç değil.

Buraya kadar yapılan saptamalar hem zorunlu hem de açık. Ancak daha önemli olan bundan sonrası. Çünkü ekonomik alanda ortaya çıkan gerçekleri politika alanına yansıtımdan hiçbir yere varılmaz. Çünkü siyasi çalışma "ekonomik gelişme ve gerçeklerin getirdiği politik deneyim" üzerine kurulur. Ekonomik gerçekler, siyasi özü kavranarak bu siyasi boyutlarla kitlelere yeniden ulaştırılmadığı sürece, ortaya çıkan kamplaşmanın bir yanında yalnızca "huzursuz" ve "küsün" kitleler kalır. Yalnızca "huzursuz", yalnızca "küsün" kitlelerle ise siyasi mücadeleye ileri adımlar atılmaz.

O halde ne yapmak gerek? Yapılması gerekenleri Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Boran, geçen hafta YURUYUŞ'ta de yayınlanan demecinde en özeli bir biçimde açıkladı: "Temel ve sürekli görev işçi sınıfı ve müttefikleri emekçi kitleleri örgütleyip birleştirmektir..." Boran bu temel ve sürekli görevin yanısıra içinde bulunduğumuz dönem ve koşulları güncel görevini de şöyle açıkladı: "emperyalizme ve faşizme karşı yurtsever demokrat güçlerin iş ve eylem birliğini örgütlemek..."

Temel ve güncel görevin yeterli bir biçimde yerine getirilebilmesi, belirli açıklıklara kavuşulmasını, belirli adımların atılmasını gerektiriyor. Bu açıklıklar sağlanmadığı, bu adımlar atılmadığı sürece siyasi mücadelede yeni mevziler kazanılmaz. Ortaya yalnızca ham bir tablo çıkar. Şöyle bir tablo: Bir yanda aksadıkları, getirdiği acılar ve bunalmıların gizlemeyen Türkiye kapitalizmi, öte yanda yalnızca "küsün", yalnızca "huzursuz" kitleler. Bir başka deyişle güçlü, ama örgütsüz ve siyasetal olarak ham bir potansiyel.

Mesele, bu kilitlenmeyi kırarak adımların atılmasında. Kilitlenmeyi kırabilecek için de geniş yaygınlı örgütleyecek, siyasi mücadelede sokacak, demokratik mücadelesinde seferber edecek kesimde ve kadrolarda yaygın olan ideolojik bulanıklığı aşmak gerek. Gerici-faşist cepheyi yenebilmek için önce ideolojik Bulanıklık Cephesi'ni dağıtmak gerek.

İdeolojik Bulanıklık Cephesi'nin örnekleri az mı? Genel olarak demokratik toplumsal muhalefet, özel olarak da "cephe" girişimlerinin siyasetal örgüt ekseninden bu denli soyutlandığı bir dönemde, ideolojik bulanıklığın boyutlarını kavramak güç değil. Siyasetal örgüt kavramının ve gerçeklerinin bu denli hasıraltı edildiği bir ortamda, ideolojik bulanıklık kaçınılmaz. Çeşitli çıkar hesapları sonucunda buna ideolojik bulanıklığın bilinci olarak kesif ve canlı tutulması çabaları da eklenince, bulanıklık gerilimi dönüşüyor. Örnekleri ortada.

Hareketin mahkum ettiği kişilerin yıllar sonra "cephe uzmanı" olarak piyasaya sürülmeye çalışılması bulanıklığın doğal ürünlerinden biri. Başka ürünler de var. Demokratikliğinden, iyiniyetinden kuşku duyulamayacak kuruluşlar, siyasi mücadeleden ve siyasi örgütten soyutlanmanın doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak artık kendilerini "baskı grubu" olarak görüyorlar. İdeolojik gerilik ve bulanıklık ortasında, burjuvazinin demokratik güçlerin bilincini törpülemek, demokratik toplumsal muhalefeti ehlileştirmek için uydurduğu "baskı grupları" teorisine kimi kuruluşlar çaresiz sarılıyorlar. "Baskı

grubu" sözünü ağızlarına almayanlar da, siyasi özdən soyutlana soyutlana, giderek mevcut potansiyellerini bir "baskı grubu"na indiriyorlar.

O halde çözüm ne? Çözümün, TİP Genel Başkanı Boran'ın ifade ettiği "temel görev" ile "güncel görev" arasındaki ilişkinin ve bütünlüğün net olarak kavranmasıdır. Ayrıca. Daha açık bir deyişle şöyle: İşçi sınıfının öcüsü, gelişme perspektiflerini, izlenecek yolu, yakın ve uzak hedefleri teorik olarak bilir. Bu, işçi sınıfının siyasetal öcüsü olmanın getirdiği aşığı ideolojik yetkinlik. Ancak bu ideolojik yetkinlik siyasetal çalışma ile bütünlüşmediği, bütünlüşmede yetersiz kaldığı sürece, yalnızca bu yetkinlikle ileri adımlar atılmaz. Siyasi çalışma ne? En kısa ve özli bir biçimde şöyle özetlenebilir: Başta işçi sınıfını ve geniş emekçi yaygınlı siyasetal öcüsünün düzeyine, onun ideolojik ve siyasetal yetkinliğine yaklaştırmak çabası.

"Güncel, ivedi görev" bu temel çabadan soyutlandı, ayrı ve apayrı bağimsız bir hedef olarak ele alındığı ölçüde ideolojik bulanıklık başlar. "Cephe" yerine İdeolojik Bulanıklık Cephesi olarak. Önce "kurulur", sonra "okuyucu mektupları" ile tartışmaya açılır. Önce "kurulur", sonra "katılanlar"ın haberi olur. Şu yada bu kente şu yada bu demokratik kuruluşun 2.MC'ye karşı bildiri yayınlamalarıyla, bu kuruluşlar "cepheye katılmış" olur. "Baskı grubu" gibi bir kavramla "cephe" kavramının yanına, bir arada gazete sütunlarında boy gösterdiği İdeolojik Bulanıklık Cephesi böyle kurulur.

Bu cepheyi yıkmak için çok açık olmak gerekiyor: Demokrasi ve özgürlük mücadelesi soyut bir mücadele değil. Kısa ve uzun dönemli hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak üzere mücadele edecekleri ekonomik-siyasetal olguları net ve açık bir şekilde belirtmeyen bir cephe olmaz. Her ikisine de yakından bakmak gerekiyor: Demokrasi ve özgürlük mücadelesinin kısa ve uzun dönemli hedefleri hem sosyalist mücadelenin nihai hedefinden hem de bu mücadelenin temel siyasetal çalışmasından soyutlanamaz. İkincisi, demokrasi ve özgürlük mücadelesi, demokrasi ve özgürlük düşmanlarının maddi bir ekonomik temeli olduğu için, bu temelleri hedef almak zorunda. Emperyalizme, tekellere karşı mücadele verilmenden özgürlük ve demokrasi mücadelesi verilemez. Tekellere ve emperyalizme karşı verilen mücadeledeki ara hedefler ise yine hem sosyalist mücadelenin nihai hedefinden hem de bu mücadelenin temel siyasetal çalışmasından soyutlanamaz. Bunları bir zincirin halkaları gibi göremeyenler, geniş yaygınlı güncel demokratik hedefler etrafına da toplayamazlar.

Günümüzde işçi sınıfının dışındaki kesimlerin demokrasi mücadelesinde de öcü, sürükleyici güçlerini yitirdikleri boşuna söylenmiyor. Günümüzde işçi sınıfının nihai hedefi ile geniş yaygınlı güncel demokratik talepleri daha çok içiçe geçtiği için söyleniyor. Ancak işçi sınıfının öcülüğünden ne anlaşılacağı üzerinde de açık olmak gerekiyor. İşçi sınıfının öcülüğü, dün ve bugün, Türkiye'de ve dünyanın her yerinde işçi sınıfının siyasetal örgütünden ayrı olarak düşünülemez. İşçi sınıfının mesleki kuruluşları ile işçi sınıfının öcülüğü olmaz. Çünkü bugünü ve yarının gelişmelerini teorik olarak önceden görebilme yeteneğine, işçi sınıfının çoğunluğu bu yetkinliğe ulaştırılmaya olanağın, geniş demokrat yaygınlı güncel ekonomik-demokratik talepleriyle kendi nihai hedefi arasındaki halkaları kurabilme gücüne yalnızca işçi sınıfının siyasetal örgütü sahip.

Bunun için en gerçekçi olan, en yaratıcı olan yalnızca işçi sınıfının siyasetal örgütü. Bu örgüt görev başında. Temel siyasetal çalışması sürdürüldüğü, temel siyasetal çalışma ile güncel ivedi görevlerin arasındaki bütünlüğü kavradığı ve bu anlamda her ikisinin öcülüğünü yaptığı için görev başında.

Emekçi yaygınlı ileri aşığı, CHP iktidarı umudu ile oyalandırıldı. Bir dört yıl daha temelsiz "cephe" ile oyalanmasına ne sosyalistlerin ne de ileri demokrat ve yurtsever güçlerin hoşgörüsü bile kalmamaları gerekiyor.

muş. Toplam 154 bin dekarlık alanı yandırdığı söylenmektedir. Biz, bu rakamı daha da düşüğe olduğu kararsındayız.

Toplumsal maliyeti ölçülebilecek kadar ağır olan bu yangın alanlarının çoğu binlerce, onbinlerce dekarlıktır. Günlük üç hesaplamayla bile herbinin parasal değeri milyarlarca, on milyarlarca dale getirilebilir. Yani son yıllarda kamuoyunda tantanasi çıkarılan mobilya, rüşvet, kredi... yolsuzlukları, vergi idareleri... vb.nin tümünden daha önemlidir. Sanırım ki, bu ülkede orman köylülerinin dışında kalan insanlar bu yangınları, "raslantı", "dikkatsizlik"... vb. gibi nedenlere bağlıyorlar. Nitekim resmi ağızların açıklamaları da hep bu doğrultudadır ve genellikle köylüleri suçlama eğilimi ağırlik taşımaktadır. Geçenlerde Milliyet gazetesinde, "eski başbakan yardımcısı" sıfatını kullanan yazan bir de orman yangınları ile ilgili indiriyordu: "Dikkatsizlik, tarla açma ve elde olmayan nedenler" Tarla açmak ve elde olmayan nedenler (tarladaki budanmış dalları, çalıkları yakarken ateşin ormana sıçraması) her zaman belgelenebilecek, sorumlusu bulunabilecek olaylardır. Ama son yirmi yıldır mahkemelerde bu tür davalar görülmüş olmuştur. Yangın çıkan alanların böyle bir amacı olmaz. Ülkemizde orman sınırları belirlenmiştir ve yanar yerlere yine orman işletmelerince dikim yapılmaktadır. "Dikkatsizliği" ise sürekli orman içinde bulunan köylülerin yapması du-

şünülebilir. Oysa, ormanın nasıl tutulabileceğini en iyi bilenler ve bu konuda en duyarlı olanlar onlardır. Ayrıca yürürlükteki yasalara göre, köylülerin sınırlarında orman yangını çıkması köylüler için büyük ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Yangın alanı sınırları içinde bulunan köylülerin bu alandaki kurumu (can-sızlaşmış) orman kesiminde çalıştırılması yasaktır. O halde yangınların gerçek nedeni nedir? Bunun için orman köylülerinin gözlemlerine ve mantıklı çıkarımlarına başvurmalı.

## NE DİYORLAR?

Manavgat'ın Ahmetler köyünden Osman Koç bu konuda şöyle diyor:

"Hiç orman köylüsü yangın çıkarır mı? Bu mantıksızlık. Ormanı yakmak orman köylüsünün kendi emeğiyle oynaması demektir. Yürürlükteki kanunlara göre sınırında orman yangını çıkan köylüler bu yangın alanında çalıştırılmazlar. Böylece o alandaki normal çalışmalarında da olurlar. Yangın alanları hep ilçede sayılır birkaç tane olan tüccarlar verirler, onlar büyük kazançlar sağlarlar."

İsminin açıklanmasını istemeyen Manavgat ormanı işletmesinden sürülmüş bir memur şunları söylüyor:

"Yangınları orman işletmesinin yöneticileriyle iyi ilişkileri olan tüccarlar çıkarırlar. bunları tesadüfî açıklamak gülerçündür. Manavgat'ta Beşkonak,

Avoson, Taşgöl, Merkez (Çamtepe ve Aynaloca) yangınları aynı günde ve yaklaşık aynı saatlerde çıkartılmıştır. Bu tesadüf mü? Neden bunlar taşıma olanakları olan, yola yakın yerlerde çıkartılmaktadır hep? Geçen yılki müdür Zeki Çeliker (şimdi AP milletvekili) Salur köyü muhtarıyla konuşuyordu: Müdür muhtara, "Muhtar bu ormanı kim yakattı?" diye sordu. Muhtar, "Siz çok iyi bilirsiniz" karşılığını verdi. Bugün orman yangınlarını kimler tarfından çıkartıldığı Manavgat'ta herşeye bilir. Ama hime şikayet edemezsiniz!"

Gebece köyünden Hasan San: "Yapılanların haddi hesabı yok. Senelerdir orman yakattırıyor, yağma ediyor, işçilerin hakları yeniyor. Nice dikeleler verdim, cevapı telgraf çektim, cevap bile vermediler. O zamanki müdürü de ihbar ettim. "Domuz köylüler, hayvanlar..." diyerek bizleri hoddu. Yangınları tüccarlar çıkarır, çünkü onların işine yarar."

Aynı köyden Mehmet Topaca: "Yangınları hastıladı, tüccarlar tarafından çıkartılır."

## ÖRGÜTLÜ MÜCADELE VE NİHAİ ÇÖZÜM

Yukarıda sergilenen, yangın alanından tüccarların büyük kazançlar sağladığı gerçeği de göz önünde tutulunca

yangınları kimlerin çıkarttığı apaçık görülmektedir. Yangınların kastlı ve planlı olarak çıkartıldığı ormanlık bölgelerdeki halkın gözünden kaçmamaktadır. Bir ilçe de beş-altı yerde aynı anda yangınlar çıkması, yangın alanlarının hep kamyonla ulaşım olanakları bulunan yerlerde görülmesi, yangın alanlarının hepsinin tüccarlar tarafından işletilmesi, ... gibi açıklayıcı nedenler üzerinde hiç mi hiç durulmuyor. Tam tersine kamuoyu yanıltılarak, olaylar çarpıtılarak üstelik çıkarılacak çok ters düştüğü halde suç orman köylülerinin üzerine yıkılmaya çalışılmaktadır.

Orman oranı bakımından zaten çok yetersiz olan yurdumuzda yangınların toplumsal maliyeti çok büyüktür. Ancak, her davranışın değeri emgen burjuvaziye sağladığı karlı ölçülen bir düzende bu tip sorunların temeli ortadan kalkmasını beklemek de hayalciлик. Bu alanda da sosyalist bir mülliyet ve işletme düzeni kuruluncaya kadar kitlelerin sömürüsü yanında doğal kaynakların zararına da sürededir. Tüm bunlara karşın, orman köylülerinin öcü sürükleri ve nabi yararları sağlayacak çözümler vardır: Köylüler, kendi yaptırma haklarını tüccarların alınmasıyla en azından yangınların önlenilebileceğini söylüyorlar. Doğruluğu elbette kuşku götürmez bu görüşün. Ama bu konuda ancak köylülerin uygun örgütü mücadelerine istenen sonuçları sağlayabileceklerdir.

# BORAN: ÖLÜ BİRLEŞİK GÜÇ

**TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN "ANTI-FAŞİST MÜCADELE VE PARTİMİZ" GÜNDEMİYLE TOPLANAN "İL TEMSİLCİLER TOPLANTISI", 28 AĞUSTOS PAZAR GÜNÜ SAAT 10.00'DA ÇALIŞMALARINA BAŞLADI. TOPLANTI GENEL BAŞKAN BEHİCE BORAN'IN, GÜNÜMÜZ TÜRKİYE' SINDEKİ POLİTİK DURUM VE ANTI-FAŞİST MÜCADELENİN GÖREVLERİNİ ELE ALAN KONUŞMASIYLA AÇILDI. AŞAĞIDA BU KONUŞMANIN BİR ÖZETİNİ SUNUYORUZ.**

2. MC koalisyonu ve iktidar, varlığını kabul etmemiz ve ona karşı demokratik mücadelemizi nasıl yürüteceğimizi düşünmemiz gereken bir olgu olarak karşımıza çıkar. 2. MC hükümetinin bir yandan koalisyon ortakları arasındaki çekişme ve çatışmalar, öte yandan büyük dış ve iç sorunlara başa çıkamama sonucu düşeceğini hesaplamak ve beklemek, yanlış bir değerlendirme olduğu kadar hareketsizlik ve uyuşukluğa götüren, bu nedenle de faşizmin tırmandırılışını kolaylaştırıcı bir tutumdur.

## ARANAN ÇÖZÜMLER, DIŞA BAĞIMLI; GERİ KAPİTALİZMİN ÇERÇEVESİNDE ARANMAKTADIR.

Bugünden görürüz bir gelecekte bir CHP iktidarı yoktur. Böyle bir olasılığı CHP kendi eliyle yitirmiştir. 2. MC'nin yürümeceği, sorunları çözemeyip çökeceği iddiaları da gerçekçi bir tahmin olmaktan çok bir özelemlenme dile getirilmiştir. "Sorunlara çözüm" denildiğinde unutmamak gerekir ki, bugünkü dışa bağımlı, geri kapitalizm çerçevesinde "çözüm" söz konusudur. Bu tür "çözümleri" ise Demirel ve koalisyon hükümeti pekala bulabilir. Seçim öncesi yapmaya cesaret edilemeyen devalüasyon şimdi yapılabilir. 2. MC'nin kuruluşunun haftasında % 4,5'lük bir devalüasyon yapıldı bile. Devalüasyon kesin de, şimdi tartışılan konu, altı ayda böyle küçük küçük beş altı devalüasyon mu, yoksa tek bir defada büyük bir devalüasyon mu sorusudur. Fiyatlara resmi zamlar başladı ve daha arkası gelecek. Enflasyonla mücadele istediğinde ne 2. MC politikacıları, ne de burjuvazi samimi değildir, çünkü enflasyon burjuvaziye "yanıyor", hükümet ise fiyatlara zam yapmaktan ve emisyonlardan vazgeçebilecek durumda değil. Enflasyondan zarar gören işçi emekçi kitleler, dar getirilirdir.

Kıbrıs sorununun çözümünün "zorluğu" da abartılmamalıdır. Kıbrıs konusuna ilişkin olarak "hudut tashihi" deyimi geçmişte kullanılmıştır; bu deyim altında "toprak ayarlamaları" yapılabilir. CHP getirildiği bugünkü noktada fazla zorluk çıkaramayacaktır. MSP'nin "sert" tutumu ise iç propagandaya yöneliktir, "ciddi bir engel" değildir. Askeri ambargonun ABD'nce kaldırılması Kıbrıs sorununun çözümüne bağlı görünmüştüğünden, ordu üst kademeleri de bu sorunu şöyle veya böyle bir çözüme kavuşturulmasını ister. Ayrıca unutulmamalı ki, Kıbrıs, Türkiye Cumhuriyeti devletine ağır mali/ekonomik bir yüküdür. Kıbrıs'ın durumunun "normalleştirilmesi"nin bu açıdan da ivediliği vardır.

2. MC hükümeti emperyalist dış kuruluş ve güçlerle işbirlikçi yerli büyük sermayenin istedikleri bu "tedbirler"i alınca ambargo kalkar, askeri yardım başlar, büyük krediler açılır.

## GALİP İHTİMAL, BÜGÜNKÜ MC'NİN GİDEREK DAHA EZİCİ BİR YÖNETİM OLARAK SORMESİDİR.

Kuşkusuz 2. MC için bu işleri yürütmek kolay olmayacaktır. Ne var ki sorunlar, dengesizlikler, uyuşmazlıklar, çeliği ve çekişmeler kapitalizmin özünden doğmaktadır. Dünya kapitalizmin kronik bunalımının derinleştiği 20. yüzyılın son çeyreğinde, emperyalizm ve bağımlı geri kapitalist ülkelerde dar boğazlara düşmek, ekonomik, sosyal, politik sorunlarla çebelleşmek kaçınılmaz akıbetidir. Yine de, 2. MC iktidardan

uzaklaşma durumuna düşerse, bunun, bir askeri müdahale ile gerçekleşmesi ihtimali, bir CHP iktidarı koalisyonuna yol açması ihtimalinden daha güçlüdür. Şimdilik, 2. MC iktidarının gün günden daha da anti-demokratik, daha da baskıcı, ezici bir yönetim haline alarak işleri yürütebildiğince yürütmesi daha olası görünüyor.

Bu kısa analizden çıkan sonuç, 2. MC'ye ve onun ekonomik/sosyal dayanaklarına karşı verilecek demokratik mücadelenin uzun soluklu, dirençli ve inatçı bir mücadele olacaktır. Kendiliğindence kolay çözümler hayal edip beklemenin yeri yok.

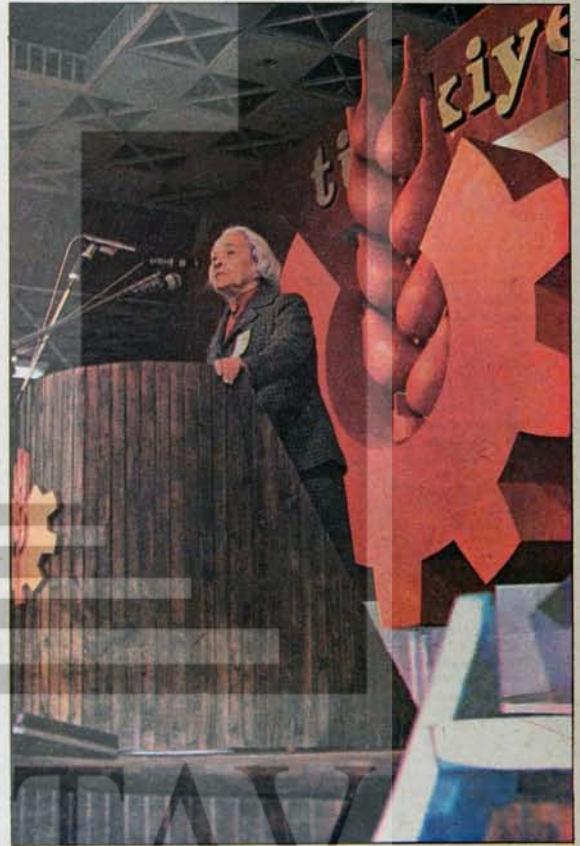
Her yerde ve her zaman faşizmin tırmandırılış ve tam boy açık biçimde gerçekleştirilmesi ekonomik yapısal ve sınıfsal bir olgudur. 1. ve 2. MC olgusunu bu açıdan görmek gerek. Emperyalizm aşamasının iler evrelerinde, derinleşen kronik bunalımı içinde bocalayan kapitalizm, burjuva demokrasisine dahi açığız değildir; baskıcı, faşist rejimlere yatkındır. Burjuvazi "liberalizm"ini yitirmiştir. Devletle bütünleşmiş tekelci kapitalizmin, yani tekelci devlet kapitalizminin büyük burjuvazisi için "liberalizm"ini, demokrasinin pek işe yaradığı kalmanmıştır, tersine işçi emekçi kitlelerin sahip çıkıp uğruna mücadele etmesiyle demokrasi geri teper olmuştur. Tekelci devlet kapitalizminin anti-demokratik niteliği, koşullara göre, derece derece tutucu, gerici, baskıcırejimlerden üniformal veya üniformasız tam boy açık faşizme kadar çeşitlenir. Emperyalizme bağımlı geri kapitalist ülkelerde ise büyük burjuvazi Batı'daki kadar da "demokratik olamamaktadır."

Kapitalizmin ve onun egemen sınıfı büyük burjuvazinin dünya çapındaki bu eğilim ve yatkınlığı tam kendini gösteremiyor, tam boy açık faşizm rejimleri dört bir yanda kolayca çiçek açamıyorsa bu, dünya sosyalist sisteminin güçlü varlığından dünyaya işçi sınıfı hareketinden ve her ülkede işçi emekçi kitlelerin ve diğer demokratik güçlerin direniş ve mücadelelerinden ötürüdür.

Bu nedenle, anti-faşist mücadele MC'ye karşı mücadele ile sınırlı değildir. MC'yi ivedi hedef alıyorsa bu, demokrasi düşmanı en gerici, baskıcı, faşist güçlerin politik düzeyde onda somutlanışından, onunla iktidarı ele geçirmiş olmalarından, CHP iktidara geçseydi de anti-faşist mücadele, demokratik özgürlükleri genişletme ve kökleştirme mücadelesi devam edecektir. İşçi emekçi kitleler, demokratik güçler açısından belki daha elverişli şartlarda devam edecektir ama, ortadan kalkmayacak, devam edecektir, ta ki gerici, baskıcı, faşizmi durmadan yeniden üreten yapısal ve enfsal kaynaklar kurulsun. Bu gerçekçi parnak basarak ki, "seçimler kendi başına çözüm değildir" dedik.

Faşizmin kaynağı sınıfsal -çeşitli kesimleriyle bir bütün olarak büyük burjuvazi- olduğuna göre, faşizme karşı mücadele verecek ve onu geriletebilecek, giderek yük edebilecek güç de sınıfsaldır: İşçi sınıfı ve müttefik emekçi kitleler. Tekelleşen sürekli mesafe aldığı ve tekelilerin ulusal ve uluslararası ekonomiler üzerinde egemenliklerini güçlendirdikleri günümüzde, sennaye-emek temel çelişkinin sürekliliği yanı sıra

tekelci ve tekel dışı ayrışımı ve çelişkisi güncellik kazanmış ve giderek güçlenmiştir. Bu yüzden, işçi sınıfının tekelere karşı mücadele açısından sınıfsal ittifaklar yelpazesi genişlemiştir. Ama bu yelpaze içinde temel ve öncü güç işçi sınıfıdır. Tüm demokratik hareketler ve örgütler, ne denli etkin olurlarsa olsunlar, ancak yardımcı güçlerdir ve işçi sınıfı hareketi eksenine oturduların ölüde anti-emperyalist ve anti-faşist mücadeleye tam katkılan olur. Ülkemizde demokratik kitle örgütlerinde bu sınıfsal bilincin oluştuğu ve geliştiği gözlenmektedir. Yalnız, Türkiye'nin tarihsel gelişiminden kaynaklanan özgül koşullardan ötürü, işçi sınıfı partisi ile sendikalar ve yine parti ile diğer demokratik kitle örgütleri arasındaki ilişki ve herbirinin işlevi tam belirginleşip rayına oturmuş, uyumlu bir işleyiş düzenine kavuşmuş değildir. Bu, kendi başına ayrı bir konu olduğundan, burada yalnızca, işbirliği ve dayanışma açısından bazı genel noktalara değinmekle yetineceğiz.



## HEM İŞBİRLİĞİNE HEM DE KİTLESEL ÖRGÜTLENMEYE UYGUN ÖRGÜT BİÇİMLERİ OLUŞTURULABİLİR

Emperyalizm ve faşizm toplum yapısının ve yaşamın her kesiminde etkisini duyurur ve bu etkiyi genişletmeye çabalar. Bunun için her demokratik kitle örgütünü kendi kesim ve alanında, kendi kitlelerinin hak ve özgürlüklerine ilişkin olarak sürdüreceği, geliştireceği anti-emperyalist, demokratik mücadele vardır. Siyasal partiler ise toplumun tümünü kapsayıcı düzey ve biçimde, iktidarı bitiminde doğrudan hedef alarak, doğrudan siyasal mücadele yürütürler. Emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede, demokratik kit-



# RGÜTLÜ YENİLMİZ!

le örgütleri arasında ve bunlarla sol, ilerici siyasal partiler arasında paralellikler, uyumluluklar belirir. Başlangıçta, bir süre bununla yetinilebilir de. Ama iktidarı tam boy faşizm doğrultusunda sistemli harekete geçtiği, faşizan uygulamalar, akımlar toplumu yapışını ve yaşamının tüm kesitlerinde boy atığı bir zaman ve ortamda böyle bir yetimle ile kalmamız. Demokratik kitle örgütleriyle siyasal partiler arasındaki yukarıda işaret ettiğimiz ilişki ve nitelik ayrışımı böyle bir yetimle için gerektirici olarak ileri sürülemez. Bu ayrışım mutlak değil, görecelidir. Demokratik kitle örgütleri siyasal partilerin yerini almaz, onların politik işlevini süpürmez, ama, kendi alanlarındaki uğraşları da ülkenin genel politik durumundan, iktidardan niteliğinden ve izlediği politikadan kopuk değildir. Kendi kitlelerinin hak ve özgürlüklerini gerçekleştirme, savunabilmesi, geliştirebilmesi için, gerçekçi ve geçerli, en azından ilerici bir politik görüşe ve mücadele anlayışına sahip olmaları gerekir. Kaldı ki, demokratik kitle örgütleri, genel toplumsal yapının örgütsel öğeleri olarak, doğrudan kendi topluluklarını ilgilendiren somut sorunlar dışında ülkenin genel dış ve iç politikasına ilişkin olarak da bir tavır almak, seslerini ve etkilerini duyurmak durumundadırlar. Kısacası, emperyalizme ve faşizme karşı mücadele özünde bir bütünlük, kendi içinde kesimler ve örgütler arasında işlevsel bir ayrışma gösterse de, birbirinden kopuk kompartmanlara hapsedilip daraltılmaz, güçsüzleştirilemez. Siyasal örgütlerle siyasal olmayan örgütleri emperyalizme ve faşizme karşı ortak hedeflere ortak eylemlere yönlendirecek yasal örgütlenme biçimleri mümkündür. Yalnız bu noktada unutulmamalıdır ki, dayanışması ve bütünlüşmesi gereken temel güçler işçi sınıfı ve kol/kafa emekçisi kitleleridir. Varolan örgütlerin dayanışması ve birlikteliği, onların, bu temel toplumsal güçleri harekete geçirmenin manivelaları olabilmeleri açısından öngörülür. Emperyalizme ve faşizme karşı büyük kitleleri demokratik mücadeleye sokabilmek için, hem varolan örgütlerin işbirliğini ve dayanışmasını sağlayacak, hem kitleleri doğrudan örgütleyecek örgüt biçimleri oluşturulabilir ve oluşturulmalıdır.

## MÜCADELENİN BÜTÜNSELLİĞİNİ KURMAK PARTİNİN GÖREVİDİR.

Mücadele bütünlüğünün bir başka yanı da demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinin içiceliği, anti-emperyalist mücadele ile anti-faşist mücadeleden birbirinden kopmazlığıdır. 2. MC'nin faşizmi trandıran karşı karşıya, zorunlu olarak, büyük burjuvazinin işbirlikçisi olduğu ve MC iktidardan yöresinden çıkamadığı emperyalizme karşı mücadeleyi de gerektirecektir. Hem yurtsavere olduğumuz, hem faşist trandıranı durdurmak ve geriletmek istediğimiz için emperyalizme karşı çıkıyoruz ve çıkacağız. Bu bilinci de yaşamak, yerleştirmek durumundayız.

Kitlese demokratik mücadeleden bütünlüğü bunlarla bitirmiyor ahsında. Emperyalizme ve faşizme karşı ulusal bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi sosyal için mücadele ile iç içe geçip bütünlüşüyor. Ancak sosyalizm doğrultusunda bir mücadele bağımsızlık ve demokrasi alanlarında kalıcı ve gittikçe gelişen kazanımlar sağlayabilir. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bu üç yönlü bütünlüşmesini öngörür ki, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini geliştirip güçlendirmeye, bu amaçla tüm yurtsavere demokratik güçlerin birliğini sağlamaya çalışmak işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi için geçici bir taktik sorun değil, kalıcı, iktidara geldikten sonra da izlenecek bir politik çizgidir. Ama sorunun bu yanını işlemek, sosyalist bakış açısını geliştirme oluşturmak ve geliştirmek işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisinden gövredir. Anti-emperyalist ve anti-faşist mücadeleye katılan ve katılacak olan diğer siyasal ve siyasal olmayan örgütlerden sosyalizm konusunda bir bağlantı beklenmez ve istenmez.

## İŞBİRLİĞİ VE DAYANIŞMA ÖRGÜTLERİNİN BAĞIMSIZLIĞINA ENGEL DEĞİLDİR.

Emperyalizme ve faşizme karşı işbirliği ve dayanışma hareketine katılan örgütlerin her biri tüzel kişiliğini ve örgütsel bağımsızlığını korur; işbirliği ve dayanışma içinde sürdürülmesi gereken ortak mücadele programı ve gerekleri dışında kendi görüşlerini

propagasasını, kendi politik çizgisini sürdürür. Bununla beraber, her politik çizgi birleşik harekete katılmaz. Anti-emperyalist ve anti-faşist birleşik harekete katılma açısından önel iddialara değil, nesnel konum, tutum ve davranışlara bakılır. Örneğin, dünya sosyalist sistemine ve Türkiye işçi sınıfı hareketine düşman, saldırıya tabii alıp yayınlarda ve eylemlerinde emperyalizmi ve faşizme nesnel olarak aynı çizgiye düşen maoculara ve kitlese örgütülü mücadele yerine bireysel teröre dayanan yöntemleri benimseyenlerle işbirliği ve dayanışma söz konusu olmaz.

İşçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi de hem diğer örgütlerle anti-emperyalist ve anti-faşist örgütleri bir mücadele oluşturmaya ve yürütmeye çalışır, hem de bu geniş yelpazeli hareket içinde işçi sınıfının bağımsız partisi olarak varlığını korur ve işçi, emekçi sınıf ve tabakalara, aydınlar ve gençlik kesimlerinde kendi sosyalist programının tanınmasına, sosyalist bilincin gelişmesine çalışır. İşçi sınıfının partisi bu sosyalizm görevini ve anti-emperyalist ve anti-faşist hareketi ilişkin görevlerini (ki bu görevlerin her birinde uyumlu ve kopmaz bir bütünlüşme sahiptir) başanıyla yerine getirdiği ölçüde hem işçi sınıfının öncülüğü gücünü, hem de böylesine bütünlüşen bir eylemsel gelişim içinde kitlelerin politik bilinçleri ve mücadele düzeyleri yükselir, kitlelerin demokratik mücadeleye çizgisel sosyalizm çizgisine yaklaşır. Bu, zamanla ve sistemli, tutarlı uğraş ve mücadele sonucu ulaşılacak bir düzeydir. Bu açıdan da bağımsızlık, demokrasi mücadelesiyse sosyalizm mücadelesi birbirinden kopmaz bir bütünlüşme sahiptir ve bu nedenle de işçi sınıfının partisi için sorun geçici taktik bir sorun değil, nesnel gerçekliğin bir zorunluluğudur.

## MC'YE KARŞI MÜCADELENİN ÜÇ TEMEL YÖNÜ

Bu çerçevede, MC'ye karşı verilecek mücadele, MC'nin izlediği politika gözönünde tutularak saptanabilir.

2. MC koalisyonu üç yoldan iktidarı ve dolayısıyla büyük burjuvazinin iktidarı perçinlemek karar ve uğraşındadır.

1. Baskı ve ezme tedbirleriyse,
2. İdeolojik taban oluşturup geliştirecek tedbirler,
3. Kitle tabanını nicel olarak genişletip güçlendirerek tedbirler.

Hükümet programında öngörüldüğü üzere, yeni baskıcı kanunlar çıkarılması, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin (veya benzerlerinin) yeniden kurulması, kolluk kuvvetlerinin yeniden örgütlenirli yeni yetkilerle donatılması, bu birinci bölüm tedbirler arasındadır. Devlet aygıtının ele geçirilip gerileştirilmesi ve faşistleştirilmesi ve bu doğrultuda memur, öğretmen ve öğrenci kıyımı da bu bölümün kapsamı içindedir. Bunların gerçekleştirilmesine ve anti-demokratik uygulamaların, baskıların, saldırıların her çeşidine, baskı ve zıdmlı meşurlaşmaya amaçlayan ırkçı, çöven milliyetçiliğe karşı mücadele edilecektir.

Hükümet programında "manevi kalkınma", "manevi değerler" üzerinde ısrarla durulup bunların önemini vurgulanması, özünde, ne MSP'ye verilmiş bir tavizdir, ne de kitlelerden oy ve destek almaya yönelik bir taktiktir. Bunlar bir ölçüde etken olmuş olsa da, "maneviyat" üzerinde bu denli ısrarın nedeni, faşizme yönelik gerici rejimin toplumda ideolojik temellerini oluşturmak ve güçlendirmektir. 1. ve 2. MC ortakları bir rejim yalnızca baskı ve terörle, polis kuvveti ve tedbirleriyle ayakta duramayacağını bilmektedir. Öngördükleri ve uygulamasına geçtikleri politik rejimi ve dayandığı emperyalizme bağlı geri kapitalist düzeni kitlelere iyi ve "haklı" bir rejim ve düzen olarak kabul ettirme çabasındadırlar. Barışçı, sosyal adaletçi, "suzeti hak"tan görünen girişimlerinin, kısaca, "kürtü postuna bürünmüş kurt" politikası izlenmesinin ve tüm propaganda araçlarının buna göre ayarlanmasının nedeni budur. Kitlelerin sola yönelik yükselen bilinçlenmelerini ve düzene karşı çıkışlarını bu yoldan duraklatıp geriletmek ve kendi safına kanallaştırma etmek amaç ve uğraşındadır. 2. MC'nin bu uğraş ve girişimleri karşısında kitleler içinde ve ülke kamuoyu önünde anti-emperyalist ve anti-faşist ideolojik mücadele son derece önem kazanmaktadır. Bu mücadele de verilecektir.

2. MC koalisyonu iktidarı bir zaman sonra sağlayabilir ve beyinleri şartlandırmaya koyulurken, öte yandan da ağızlarına olabildiğince bal çalmak politikası

peğindedir. Çeşitli emeklilik, yardım, sosyal güvenliğin önlenilmesiyle de kitle tabanını nicel olarak geliştirmek istemektedir. 2. MC'nin bu üçüncü konuda tüm vaat ettiklerini yerine getirebilmesi kuşkucludur. Geliri olmayan veya yetmeyen ailelere geçinmeye yeter gelir sağlanacağı vaadi, olamayacak vaatlerin en başta geliridir. Ama 2. MC'ister bu vaatlerini yerine getirin, ister getirsin bu alanda da demokratik mücadelenin vereceği uğraş vardır. Dışa bağımlı geri kapitalizm, dengesiz, uyumsuz, çalkantılı, sarantılı bir biçimde de olsa belli bir "kalkınma hızı" koruduğu sürece kitlelere de bir takım kırımlar vermektedir, varlığını koruyabilmek için vermek zorundadır. Kitlelerin çok ezik, yoksul, bilimsiz olan kimi kesimleri bu kırımlardan memnun olabilmektedir. Şu da gerçektir ki, genel olarak işçi-emekçi kitlelerin beklenti çizgisi düşüktür. Evinde suya katuşma düşüncesine gelmemiş olan köylü köyüne su getirilmesini yetimtedir. Geçekonduda yaşamayı kabulennmiş olan işçi-emekçi mahallesine su, yol, elektrik geldiğinde, hele kendisine geçekondusunu tapusu verildiğinde sevimmektir. Oysa işçilerin, emekçilerin bunlarla yetinmesi onların değişmez kaderi değildir. Sosyalizmin dünya sistemi haline geldiği, dengeli, uyumlu, bunalımsız kalkınmayı gerçekleştirdiği; işsizliği, yoksulluğu, yarıdan güvensizliği yekettiği bir çağda, ne dışa bağımlı geri kapitalizmi aksak, çalkantılı ve bunalımlı ve hiç bir zaman gelişim ileri ülkelerle arayı kapatmayacak sözde "kalkınması" gerçek kalkınma olarak kabul edilebilir, ne de işçi emekçi kitleler çağın yasa standartlarının çok, çok gerisinde bir yaşam çizgisine mahkum edilebilir. Kitlelerin, işçi emekçi çeşitli toplum kesimlerinin bugünkü istek ve özemlerini karşılannası mücadelesinin yanı sıra, onlara neler istemeleri gerektiğinin, gerçekle neleri hak ettiklerinin öğretimesi uğraşı da verilmelidir. Bu da, anti-emperyalist ve anti-faşist mücadelenin bir parçasıdır. Burada şu noktayı bir kez daha vurgulayalım ki, emperyalizme ve faşizme karşı mücadele yalnızca politik düzeyde yürütülecek mücadeledir. Temelinde, tutuculuğun, geriliğin, faşizmin ekonomik ve sınıfsal kaynaklarına karşı, kitlelerin ekonomik/sosyal hak ve çıkarlarındadır yana bir mücadeledir.

Türkiye'de geri kapitalist düzen dünya emperyalist-kapitalist ilişkileri içinde ve emperyalist aşamada ki dünya kapitalizmiyle bütümlecek ayakta durabilmekte, büyük sermaye sınıfı burjuvazi de emperyalizme işbirliği ve ortaklık ederek ekonomik ve politik egemenliğini sürdürebilmektedir. Günümüzde büyük burjuvazi ve onun politik iktidarı, ABD ve Batı Avrupa emperyalistleriyle ciddi uyusmazlık içindedirler. 2. MC, buna ilişkin sorunları çözmek değilse bile, ergeç "bir yola koymak" zorundadır. MC'nin bu yönde yapacakları, ulusal bağımsızlığı ve emeğin emperyalist sömürsü sorununu çok yakından ilgilendiren düzenleme girişimleri olacaktır. Anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele hem bu sorunları, hem de Türkiye'nin tümüyle emperyalizme siyasal, askeri, ekonomik ve kültürel bağımlılıktan kurtarılması sorununu kapsar.

Emperyalizme ve faşizme karşı örgütülü, birleşik r güçler topluluğu oluşturmak ve geliştirmek için işbirliği ve dayanışma çağrılan ve uygulamaları teoride ve dünya pratiğinde çok bilinen ve görülen olgulardır. Son yıllarda bizde de epey sönüştü edildi. Kanımızca başarılması gereken ilk iş, üst düzeyde genel ve soyut çağrılardan, teorik ve ideolojik tartışmalardan çok, somut hedeflere ve eylemlere yönelik somut örgütlenmelerle işbirliği ve dayanışmayı pratikte oluşturmaya ve geliştirmeye çalışmaktır. Böyle bir çabamızın süreci içinde, örgütülü birleşik hareketin ortak ideolojik ve eylemsel platformunu oluşturacak temel görüşler ve hedefler üzerinde anlaşmaya, beraberliğe daha kolay varabiliriz. Ayrıca, bu biçim bir çalışma kitlelere daha doğrudan ve yakından ulaşabileceği ve onları örgütleyebileceği sağlar.

Faşizmi ve destekçisi emperyalizmi geriletmenin, giderek hepten yok etmenin yolu, demokratik toplumsal muhalefetin böyle bir örgütülü birleşik kavuşturulmasında, kavuşturularak güçlendirilmesindedir. Cepheleşmeye, bölücülüğümü diye karşı çıkarak hem gerçekçi bir tutum değildir, hem de gericiliğin ve faşizmin işini kolaylaştırır.

Tüm sınıflı toplumlarda ve sınıflı bir toplum olan Türkiye'de kendiliğinden bir kutuplaşma vardır. Bunun temel sermaye-emek kutuplaşması ve gelişkesidir. Günümüz koşullarında bu kutuplaşma ve çelişki, özellikle, telceli ve telcelisiz ayrışımı ve çelişki biçiminde ön plana çıkmaktadır; yani telceli büyük sermaye karşısında işçi sınıfıyla birlikte diğer telceli dışı nesnel ve tabakalar da değişik ölçülerde yer almaktadır. Nesnel olarak durum budur. Büyük sermaye sınıfı burjuvazi işçi/emekçi sınıf ve kitlelerin demokratik özgürlüklerine, sosyal/ekonomik haklarına, çıkarlarına karşı bilinçli ve örgütülü saldırına gerçek önel düzeyde de kutuplaşmayı keskinleştirmektedir. Milliyetçi Cepheyi oluşturmuş ve bu cephe iki buçuk yıldır iktidardadır. Bu durumda, yurtsavere, demokrat, ilerici, sol güçlerin işbirliğine ve dayanışmasına, demokratik toplumsal muhalefetin örgütlenip güçlenmesine karşı çokluk hasan değirmenine su taşımaktan farkındır. Kitleler, yaşam mücadelesinde edindikleri deneyim ve bilgilerle, gücün birleşme ve örgütlenmede olduğunu çabuk kavrayacaklardır.

Tekrarlayalım: Örgütülü, birleşik güç yenilmez.

## KALİTESİZ ÇAY, MİLYARLARCA ZARAR

Doğu Karadeniz bölgesinde, özellikle Rize'de çay yetiştirme denemeleri 1924'lere dek uzanıyor. Doğal koşulların çay yetiştirmeye elverişli olduğu ortaya çıkınca da devlet Rize'de çay tarımını yerleştirme işine girişiyor. Özellikle 1940'ta çıkarılan 3788 sayılı Çay yasası ile çay tekelini kuruyor ve bir dizi önendirme önlemleri getiriliyor. Başlangıçta çekingen davranan halk, uzun deneylerden sonra çay tanımına yöneliyor. Yöneliş o yöneliş, bugün çay bölge halkının herşeyi.

1939'da 2130 dönüm olan çayekim alanı yıldan yıla düzenli olarak genişliyor, 1975'in kesin olmayan verilerine göre bu rakam 480 ile 510 bin dönüm arasında tahmin ediliyor. Bu alanın %66'sı Rize, %20'si Trabzon, %10'u Artvin, %3'ü Giresun ve %1'i de Ordu illeri sınırları içinde kalıyor.

Doğu Karadenizde çay ekimi öncesi egemen olan toprak dağılımı çay üretimindeki işletme büyüklüklerini de belirlemiştir. Küçük aile işletmeciliğinin yaygınlığı... Gerçekten, Çaykur kayıtlarına göre 1-5 dönüm genişliğindeki işletmeler toplam ekili alanın %85 kadını oluşturuyor. Üreticiler arasında yapılan bir araştırmaya da 50 dönümden büyük işletme sayısının binden çok olduğunu gösteriyor. Ayrıca 100 dönümden büyük işletme sayısı da görece olarak önemli. Ne var ki temel sorun toprak dağılımındaki adaletsizlikten kaynaklanıyor. Çaylıgını yarıllığa verenler yok değil, ama bu hem çok yeni bir olgu, hem de vaygın değil.

150 bine yakın ailenin ve 850 bine varan bir nüfusun tek gelir kaynağı olan Kurum bir milyar lira sermaye ile kurulmuş. Bugünkü önemmiş sermayesi ise 2 275 000 000 TL. Kuruluş yasasının 4. maddesi, amaç şöyle beliriyor: "Memleketin tarım politikasına uygun olarak çay ziraatini geliştirmek, çay kalitesini ıslah etmek ve işletmesini teknik esaslara göre yürütmek, iç ve dış pazar isteklerine uygun mahsul üretimini sağlamak."

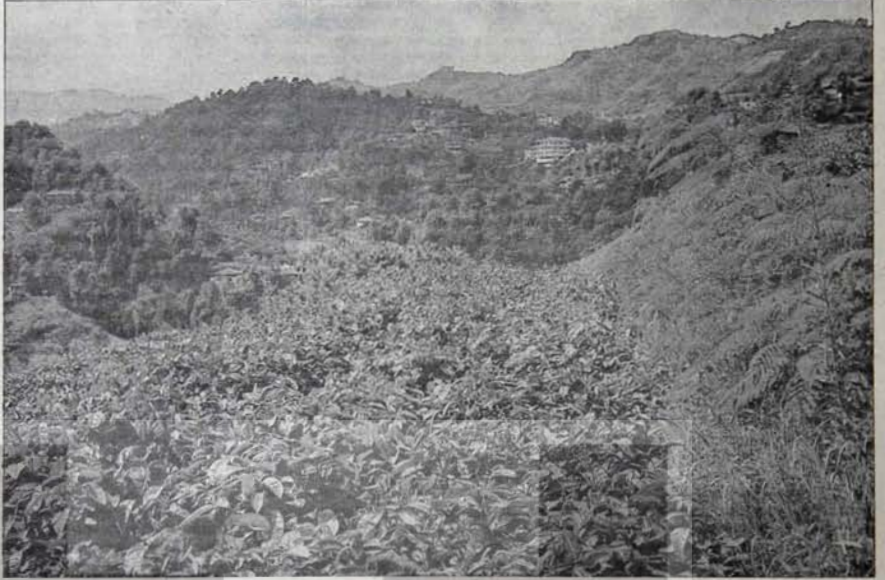
Bu amaçları gerçekleştirmek için gerekli yasal yetkileri donatılan kurum, teknik açıdan çok değerli elemanların içinde barındırıyor ama burjuva iktidarların elinde tam bir çiftlik anlayışına yöneliyor. Ülke çapında sınıfçı iktidarların uygulamaları, yerel düzeyde de Çaykur'da bulunulan öttürüyorlar. İktidara gelen kendi adamlarını işe alınca kadrolar şişiyor, maliyet artıyor.

### Çay Toplamada Burjuva Politikası

Belli nitelikte çay elde edilebilmesi için belli ölçülerde uyulması gerekiyor. Ünlü "iki buçuk yaprak" deyimini böyle bir ölçüden geliyor. Çay bitkisinin teppe tomurcuğu ile onu izleyen iki yaprak kesilerek teslim edilmelidir. Yasalar böyle der. Ama 1966'da dönemim iktidardan bir yaprak daha ekler, böylece ölçü üç buçuk yaprağa, alınan toplam yaş çay da 1965'e oranla iki katına ulaşır.

Çay toplama ile ilgili Sovyetler Birliği makine ile toplama için deneyimler gerçekleştirdi, ancak makine ile toplamanın da kendi teknik sakıncaları var. Rize ve çevresinde ise makasla kesme sözkonusu. Makasla çay toplamanın teknik üstünlükleri özette şöyle aralanıyor. Çay toplanan işçinin elleri ve sağlığı korunmuş oluyor, daha az zamanda daha çok çay toplanıyor, dolayısıyla verim artıyor, makastan sonraki filiz daha düzgün sürdüğü için de çayda kalite düşmesi olmuyor. Buna karşılık sağlıklı bir denetim yoksun bu yöntem kötüye kullanmaya çok elverişli.

Ne var ki, burjuva politikasının kısır oyu açıldığı böylece teknik bir sorun siyasal bir soruna dönüştürdü. Çay toplamada makası yasaklayan bir Bakanlar Kurulu kararı var, ama Çaykur, siyasal ortamın gidinişine göre bu kararı uygulamaya yada uygulamıyor. 5 Haziran seçim-



Rize'de çay ekim alanı: Kiminè heyif, kimine dert

leri öncesine rastlayan Mayıs alım kampanyası boyunca makas kullanmasına göz yumuldu. Hatta orak bile kullanıldı. Kimi açık gözler, çay dallarını bile köküne 10 liradan devlete sattılar. Seçim sonrası hemen anımsanverdi bu yasak.

Çaykur'un milyon aşan zararında görüldüğü üzere ulusal ekonomi, tüketici olarak bizler, hepimiz, ve uzun dönem çıkarılan açısından bizzat çay üretici bu uygulamaya sonucu çok şey kaybediyor.

Daha başta, çay ekim alanlarının belirlenmesinde tek ölçüt olması gereken bilimsel veriler-yarımda siyasal baskıların birinci planda rol oynuyor. Ne tür toprakta, dönüm başına ne tür, ne miktarda gübre kullanılacağı konusu bile yeterince bilinmiyor. Çay alım yerlerinin bahçelere uzaklığı ve taşmanın önzenize yapılması, toplanan yaprakların fabrikada bekletilmesi, işlenilen çayda kalitenin düşmesine neden oluyor. İşlenemeyip denize dökülen çay ise ulusal ekonominin zarar hanesine kaydediliyor.

Bu sorun özellikle Mayıs ayında ortaya çıkıyor. Benzer doğal koşullarda çay yetiştirilen SSCB'de Mayıs ayı üretimi yıllık üretimim yalnızca dörtte birini biraz aşarken, Türkiye'de yıllık çay üretimim yaklaşık %45'i Mayıs ayında yapılmaktadır. Bunun sonucu olarak hem üretici, hem fabrikaların normal kapasitelerinin iki, üç katı çalışmaya zorlanmakta, yılın geri kalan aylarında ise alım kalmaktadır.

Çayın işlenmesindeki bu yetersizlik, soldurma, fırınlama, havalandırma gibi teknik işlemlerde de kendini gösteriyor. Buna bağlı olarak da içi verimliliği düşüyor. İleri çay teknolojisi uygulayan ve bizde de 1949-56 arası uygulanmış olan ikilî fiyat sistemi ile Mayıs ayının bu aşırı yoğunluğu öteki aylara aktarılabilir.

İşlemede üzerinde durulması gereken bir konu da halen çalışmakta olan fabrika ve atelyelerdeki fırınların çok geri bir teknolojik düzeyde olmalarıdır. Uzmanların belirttiklerine göre MKE yapımı 1935 model fırınların en kısa zamanda modern teknoloji ile yer değiştirilmesi gerekiyor.

Rize, İstanbul ve Ankara'daki paketleme fabrikaları da modern teknolojilerle donatılmadılar. Daha önceki depolama aşamasında meydana gelen bozulmalar bu aşamada hiç değilse önlenmelidir.

### Nasıl Bir Kambur?

Çay, ekonominin bir kamburu. Darboğazlardan biri. 1963'ten bu yana üretim, iç tüketimi karşılıyor. Karşılama kalmıyor, 1966'da birdenbire bir açrama yapan yerli çay üretimi, stokların ortaya çıkmasına yol açıyor. 1967'den bu yana çayda en önemli sorun bu stokların eritilmesi, yani iç tüketimi arttırmak ve ihracattır.

İç tüketim ancak belli bir ölçüde artırılacağına göre asıl sorun çaya dış pazarlar bulmaktır. Buradaki can alıcı nokta ise şu: Doğal nitelikleri bakımından üstün olsa da özellikle işlenmeden doğan kalite düşüklüğü ve maliyet yüksekliliği yerli çayın dış piyasada tutunma şansını ortadan kaldırmıyor. İşlenmeden imha edilen yaprakların maliyeti etkisi, üretilmeye ödenen alım fiyatının karşılığında başka ürünler için yüksek çayın rekabet şansını azaltıyor. Bugün, 1 kg kuru çayın maliyeti 65 TL dir. Bunun 43.5'i üretilmeye ödenen miktardır, %66.5'i ise imalat ve işçilik giderleridir. Bu yüzden Tekel'in iç satışları kâr getiriyor. Ancak, ihraç edilen çayın fiyatının son kertede düşük olması (ortalama 3 TL/kg) milyarı bulan zarara yol açıyor.

### Alım Fiyatları

Çay üreticisinin oyunu almaktan başka temel kaygılan olmayan iktidarlar çözümü, yaş çay alım fiyatını her yıl arttırmada bulmuşlardır. 1959'dan 1965'e dek 3 lira olan alım fiyatı, 1971'de 4 lira çıkarılmış, ondan sonraki her yıl yaş yaprağın kilosuna ödenen fiyat yükseltilmiştir. 1973: 4.5 TL, 1974: 6.25 TL, 1975: 7.5 TL, 1976: 8.5 TL, 1977: 10 TL.

Üreticinin emeğinin karşılığını almaması kadar doğal ne olabilir? Pamuk, pancar, tütün, fındık vb. üreticisi de emeğinin tam karşılığını almazdır. Ne var ki uygulanan bu tek fiyat politikası her geçen yıl çay kalitesini düşürmekte, bu da milyarlarca lira zarara yol açmaktadır. Modern çay üretimi yapan ülkelerde olduğu ve bizde de 1949-56 arası uygulandığı üzere farklı fiyat uygulanabilir ve hak-sızlıklar bu yolla önlenbilir.

Bunun yanında, 1961-74 yılları arasında, işlenemeyip çay bahçesinde kalan toplam 291 132 ton yaş çay yaprağı yitirilmiş, üretici 1.5 milyar TL zarara uğratılmıştır.

### Neden Kötü Çay İçiriyorlar?

Teknik açıdan Rize bölgesinde yetişen çay en elverişli aromatik maddeleri içeriyor. Yani doğa cömert davranmış. Oyleyse neden yerli çay kötü? Neden kaçak çaya, yabancı çaya bunca talep var?

Çay tanımında, çayın işlenmesi aşamasında ve pazarlamada yürürlükte olan düzenin sonucu bu. Üreticisi, evsafa aykırı yapıları toplayıp devlete satmakla eleştirmek, suçlamak, çözümlerin en kolay. Yürürlükteki düzeni ve burjuva politikasının bilimsel müdahalelerini sorunlu tutmak kolay ve ucuz bir çözüm değil mi peki? Değil, kesinlikle değil. Üretici de biliyor ki çay Türkiye ekonomisinin sırtında bir kambur. Ama üretici neden doğrudan davut olsun?

### İşletmede Artan Maliyet

Çaykur'ca satın alınıp işlenemediği için imha edilen milyonlarca lira değerindeki yaş çay yaprağı yanında, mevcut fabrika ve atelyelerde işlenen çay da uluslararası ölçülere göre çok pahalıya mal oluyor. 1977 yılı üretimi için tasnifi kuru çayın maliyeti 69.76 TL/kg, paketlenmiş çayın ise 76.64 TL/kg'dır.

Buradaki uzmanların dikkat ettiği noktalardan biri, işçi randımanının düşüklüğüdür. Gerçekten, 1977 bütçesinde görülen rakamlar şöyle: Çaykur'a bağlı 36 işletme ve 3 paketleme fabrikası ile teknik atelye, Araştırma Enstitüsü ve Genel Müdürlükte toplam 1604 memur, 8279 daimi ve 31001 geçici işçi çalışmaktadır. Büyük yekün tutan geçici işçiler baikin dönemi olan Mayıs ayı gereksinimine göre günde sekiz saatte üç vardiyaya uzanırken ve en az altı ay süre ile fabrikaya alındığında, öteki aylarda tam verimle çalışmamakta, bu da işçi randımanını düşürmektedir.

2. Beş Yıllık Planda (1966, s. 136) "bizdeki çay maliyetlerinde işçilik masraflarının azaltılması çarelerinin araştırılması ve bunlar üzerinde ciddi durul-

ması..." önerildiği halde, tablo bu konuya ciddi olarak eğilinmediğini gösteriyor. 1964'te maliyeti 17,50 olan 1 Kg. kuru çayda, kilosu 3 TL'ya alınan yaş yaprağın maliyeti etkisi % 72, işçilik ve diğer imalat giderleri ise % 28'de kalyordu. 1972'de durum şu: Yaş yaprak alm fiyatı 4 TL, kuru çayın maliyeti 40 TL/kg, yaprağın maliyeti etkisi % 43,5, işçilik ve imalat giderlerinin payı: % 56,5.

Özellikle 1974'te büyük aşırma yapan alm fiyatı (625 kr.) 1977'de 10 TL oldu, ne var ki, çay maliyetinin yüksekliği ve bu maliyet içinde işçilik ve imalat giderlerinin payı, çay sorununda en önemli darboğazlardan birini oluşturmaya devam ediyor:

1977'de öngörülen toplam 4 milyar, 964 milyon, yüz yetmiş bir bin liralık giderin % 48'i yaş çay yaprağına, % 31, 77'si işçi ücretlerine gidecektir.

### İhracat Sorunu

Çay sorununda bugün can alıcı sorun, eldeki kuru çayın ihracıdır. Ne var ki sorun salt teknik değil. Arada çok önemli bir ağ var. Onun devreden çıkarması gerekli. Çaykur aracısız doğrudan ihracat yapılabilmeli, yapılmalı. Oysa özellikle AP çevreleri bu ağda elde tutmak istiyor. 1974'te İstanbul'daki bir firmadan ilçin bir ihracat güvencesi ya % 20'si Hollanda'ya, % 80'i Lübnan'a gitmek üzere torba halinde Trabzon'da gemiye yüklenen çaylar, yeniden, ama içinde boyalar katılmış olarak, ciçi ambalajlarla ve de 80 lira fiyatla Türkiye'ye geri geldi. 1974'te Güneydoğu'da incelemeler yaptırılan Gümnük ve Tekel Bakanlıkçısı torba çay ihracını bu yüzden yasaklamıştı, ama aynı sorun bugün depolarda alıcı bekleyen çayları da bekliyor.

1973'te Çaykur'un bir yayınında şöyle bir projeksiyon yer alıyordu: "Çay Kurumu, aldığı ve almakta ol-

duğu tedbirlerle iç tüketime verilen çayların kalitesini düzeltmekte olduğu gibi iç tüketimi artırma kararındadır. Bu suretle 1977 yılında iç tüketim üretim miktarına ulaşacak ve bundan sonra önemli miktarda çay ihracat zorunluğu kalmayacaktır. İç tüketimin artması ve artırılması ile ihracat edilecek çay miktarının azalmasından bugün için geçerken önemli görülen zararlar her yıl azalıyor olacaktır."

Yıl 1977 ve ne görüyoruz? Zarar azalmıyor, tersine artıyor.

1939'da 30 Kg. olan kuru çay üretimi 1967'de 207, 1960'ta 5815, 1963'te 10133, 1966'da 23123, 1975'te ise 55489 tona ulaşmıştır. 1977 yılı ürünü ise 70 bin ton kuru çay olacağı tahmin ediliyor.

Tüketim ise aynı düzenlilikle artıyor. 1946'da 667 ton olan tüketim, 1960 ta 7754 tona, 1975'te 42513 tona ulaşmıştır. Bu rakamın önümüzdeki 5 yıl içinde 70 bin tona gelip dayanacağı, bu miktarı aşmayacağı hesaplanıyor.

Çaykur 1977 yılı işletme bütçesi rakamına göre 1976'dan 1977'ye 53 bin ton kuru çay devredilmiştir. Bu stokun eritilmesi gerekirken 1978'e devredilecek tahmin edilen tasfiye kuru çay miktarı 4 bin ton fazlası ile 57 bin tona ulaşmaktadır. Kg. maliyeti 65 TL'den olmak üzere, 3,7 TL'yi aşan bir mali değerdir söz konusu olun.

En iyimser hesaplar, 1976-82 dönemi sonunda Çaykur elinde biriken 80 bin ton kuru çayın ihracatını gerçekleştirme zorundadır.

Bu darboğazı aşmanın yolu üreticileri cezalandırmaktan geçen çözümler değil. Yanlış politikaların bedelini üretici ödememelidir. Sosyalist bir düzeni, sosyalist bir düzene geçiş beklemekten de yapılabilecek işler var.

Önce tarımsal aşamada yapılabilecek mümkün olan verim artışı sağlanmalıdır.



İşlemede ayrı derter söz konusu

Maliyeti gerekçesiyle yükselen olgular ortadan kaldırılmı, özellikle Mayıs ayı örneğin Değirli'de benzer bir biçimde değirli'dir. Kalitenin düşmesi önellenmeli, kaçakçılığın üstüne üstüne gidilmelidir. Bütün bunlardan sonra da dış piyasaya açılmada araçlar devreye kesinlikle sokulmamalıdır.

Tüm bu önlemlerin bugünkü iktidarlara alınmayacağı, alınmayacağı ortada. Ama gene de bunlar her yerde tekrarlama yapılabilmeli, alınmayacağı ortada. Ama gene de bunlar her yerde tekrarlama yapılabilmeli, alınmayacağı ortada. Ama gene de bunlar her yerde tekrarlama yapılabilmeli, alınmayacağı ortada.

### Çözüm

Çay, bir sorun, önemli bir sorun. Ulusal ekonominin milyarları ziyan ediyor. Sorun üç ana noktada özetlenebilir. Çay tanımında bilimsel ve teknik güdülerle daha iyi çay yetiştirilebilir. İşlemede

Mayıs ayı izdihamını önleyerek çayın imhaa önlenilebilir, işleme teknikleri iyileştirilebilir. Pazarlamada özellikle ihracatta araçlarla bağvurmaksızın yeni olanaklar bulunabilir.

Açık yürekle bu sorunlara yaklaşıldığında görünen odur ki çayın bir sorun olmanın çıkarılmasında üreticinin çıkarılması ilk bakışta ters gelen bazı öneriler alınması gerektirir. Çay üreticisi ürününü en yüksek fiyatta devlete satabilen üreticidir. Çaykur, yasasını saptadığı nitelikleri taşımayan yapıları satın almaktadır. Üreticiler de bunun bilincindedir.

Gene aynı açık yüreklilik belirtmek gerekir: Üretici devleti kendinden saymıyor. Devletin yaş çaya ödeyeceği her fazla kurusu, oranın diilyle "domuzdan

kopanmış bir kı" olarak görüyor. Burjuva partilerinin tahterevalı gibi inip bindikleri devlet, bugünkü yapıyla üreticisine somut gerçekleri anlatıp ulusal çıkarları yerli çıkarı bağdaştırması göze alamaz.

Peki ne yapılmalı, nasıl yapılmalı? Çaykur zararları kurtarılmalı. Kim kurtarabilir? Üreticinin kendisi. Nasıl? Güçlü olarak içinde örgütlenmeye gerek anlamda demokratik kooperatifler aracılığıyla Çaykur'un yönetiminde söz sahibi olarak ve onunla çıkar açısından değerlendirilmeli. Karına ve zararına katıldığı bir işletmeye ise elbette benimsenmeye, onun zarar etmesine yüz açan bugünkü uygulamaya karşı çıkılacaktır. Böyle bir örgütlenmeyi ise ancak sosyalistler savunuyor.

Yapılacak olan bir başka iş de, üreticinin eline geçen paranın vurguncu ve türedi milyonlere kaydırılmasının önlenmesidir. Bu büyük gelir kaynağı, üreticinin yönetiminde söz ve karar sahibi olacak demokratik kooperatifler eliyle çevresinin temel gereksinimlerinin karşılanmasında değerlendirilmelidir.

# "En pahalı enerji olmayan enerji" mi?

TÜRKİYE'DE EGEMEN SINIFLAR İÇİN, ÇARPIK VE ANARŞİK BİR YAPIDA GELİŞEN SANAYİLERİ İÇİN FİYATI NE OLURSA OLSUN MUTLAKA ENERJİ SAĞLANMALIDIR. MALİYETİ ETKİLEYEN GİRDİ ARTIŞLARI İSE NASIL OLSA HALKIN SIRTINDAN KARŞILANACAKTIR. KISACASI "EN PAHALI ENERJİ OLMAYAN ENERJİDİR" SLOGANI, ELEKTRİĞİ KULLANAN YADA KULLANANMAYAN TÜRKİYE HALKINI DEĞİL, SERMAYENİN ÇIKARLARINI YANSITMAKTADIR.

Son günlerde, sermayenin ödenen beri sık sık kullandığı, "en pahalı enerji olmayan enerjiler" sloganını 2. MC hükümetinin Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı'nın Inan'ın ağzından da duyduk. Sermaye öyle buyuruyorsa, Inan başka bir şey diyemezdi elbette. Tek değişiklik, Inan tarafından "enerji" yerine "elektrik" sözcüğünün kullanılması.

Elektrik enerjisi kesintisi ve kısıtlamaları yeni değil. Ancak sorunun yaratıldığı tepkiler ve zararlar bir yana, "ilgiller" in gerçek dışı değerlendirmesi ve suçlamaları yine temeldeki çıkmaz gözlemler saklamaya amaçlıyor. Suç, çalışanlara yüklenmek isteniyor. Oysa diğerleri gibi bu sorunun da etkişini en çok duyan bir politik sistem sorunudur.

### YANLIŞ POLİTİKA

Bugün özellikle büyük kentlerimizde 3 saatten 6 saate kadar varan elektrik kesintileri yalnızca sanayinin değil, elektrikten yararlanan halkın da sorunudur. Elektrikten yararlanan diyoruz; çünkü bu sınırlı olanaktan nüfusun % 50'si yararlanamamaktadır.

1970'lerden bu yana artan enerji talebine karşın, üretim hızı aynı artış göstermemiştir. Üretimde büyük ölçüde fuel-oil kullanılmaktadır. Petrol ithal eden bir ülke olarak Türkiye'de elektrik enerjisi üretiminin % 40'ı fuel-oil santralleri ve güç türbinlerinden sağlanmaktadır. Bu ise, maliyet artışı ve döviz kaybı kadar üretimin dışı bağımlılığını da

getirmiştir. Büyük ümitler bağlanan Kaban barajının yapınının gecikmesiyle, artan enerji açığı yine petrole bağımlı üretim üniteleriyle kapatılmaya çalışılmış, ancak bu geçici ve yanlış önlemler de yetersiz kaldığından enerji açığı hızla büyüyerek bugünkü duruma gelmiştir. Geçen süre içerisinde programlarda yer aldığı halde bitirilemeyen yada zamanında yapılmaya başlanmayan santrallerin eksikliği, temel sorun olan üretim yetersizliğinin doğmasına neden olmuştur.

Yatırımların gecikmesinin yanı sıra, enerji üretiminde kullanılan birincil kaynaklar üzerindeki tercihler de yine temel sorun olarak, sermaye çevreleri ile ilgili uzmanlık kuruluşları arasında tartışılmalıdır. Ülkemizde, 80 milyar kilovatsaatlık su potansiyeli ile Avrupa'da 5. sıradayız, % 9'luk yararlanılamayan oranı ile yine Avrupa'da son sıradadır.

### YARARLANILMAYAN KAYNAKLAR

Elektrik enerjisi üretiminde kullanılabilecek linyit yataklarından yeterince yararlanılmamıştır. Sürekli önerildiği halde, sermaye için başka kar olanakları sağlandığından, devletleşmelerle karşı çıkılmış, sağlıklı bir envanter araştırmasından bile kaçınılmıştır. Son yıllarda hidrolik ve linyite dayalı projelere öncelik verilmişse de, daha önce yetersizlik nedenleri arasında belirtilen finansman sorununun doğurduğu yatırım gecikmeleri, engel olma niteliklerini korumaktadır.

Enerji yetersizliğinin yanı sıra, bunları daha da artıran arazılardan da söz etmek gerekir. Sürekli ve yetersiz çalıştırılan jeneratör grupları bakımından yapılmadığından birer işler arızalanmaktadır. Sayılan nedenlerle 1973'den beri giderek artan elektrik enerjisi açığı günde 3-4 milyar kilovatsaat ulaşmıştır. Bugün ülkemizde üretilen elektrik enerjisi miktarı ancak bir tatil gününün ihtiyacını karşılayacak kapasitededir.

Sermaye iktidarları, halka karşı politikalarını sonuçlarını gizlemek için, dikkatleri başka yönlere çekerek kamuoyunu yanıltma yöntemine sık sık başvururlar. Enerji sorununa bir kâmbur daha ekleyen Kaban'daki arazılar üzerine 2. MC'nin Enerji Bakanı "işletme hatası" olduğunu ileri sürerek suçu teknik elemanların üzerine yığmış, gerçekte ise arızaların daha büyük boyutlara ulaşmasını engelleyen teknik elemanları baskı altına almışlardır. Oysa arızaların işletme hatasından değil, proje hatasından doğduğu hemen anlaşılmalıdır. Gerçek suçlar proje ve danışmanlık hizmetlerini yapan yabancı tekelcilerle onların işbirlikçileri olan iktidarlardır.

Nüfusumuzun yarıya yakın bölümü elektrikten yararlanamazken, tasarruflı tedbirlerinden, 75 yerine 60 vattık ampul yapılması gibi gülünç önerilerden söz eden Enerji Bakanı, gerçekte sermayenin kendisinden beklediğini yerine getirmeye çalışmaktadır.

### "NASIL OLSA HALK ÖDEYECİ"

Sermayenin çığneye çığneye sakız haline getirdiği "olmayan enerji en pahalı enerjiler" sloganına, Inan diplomatik zedeleyecek bir biçimde balıklama atılıyor. Bu sloganın altında yatan anlam şudur: Her ne pahasına olursa olsun elektrik. Bunun somut karşılığı ise gaz türbinlerine öncelik ve hız verilmesidir. "Olmayan elektrik en pahalısı" ise, öz-



MİM UYKUSUZ "ÇİZGİLERLE SANAYİ 76'DAN"

kaynaklara dayalı rantalı işletmeler yerine 10 kat daha pahalı üretim önerileri bile bu mantık içinde karlı olacaktır. Sorunun kendi içinde dönüştürülmesi, sermayeyi pek ilgilendirmemektedir. Çarpık ve anarşik bir yapıda geliştirilen sanayileri için fiyat ne olursa olsun, mutlaka elektrik sağlanmalıdır. Kısacası, bu slogan elektrikli kullanın ve kullanamayan halkın değil, sermayenin çıkarlarını yansıtmaktadır.

Diğer tüm sorunlar gibi enerji sorununun köklü çözümü de bu alandaki üretim ve tüketimin merkezi bir biçimde planlanmasından, yani bapal bir değişiklikten geçmektedir. Bu ise, halka her açıdan pahalıya oturan burjuva iktidarlarının işi değildir.

## Vera Hikmet Nazım Hikmet'i anlatıyor

Pablo güldü:  
— Deli değil, dahi, dedi. Şimdi gö-  
rürsün. Baksana, Alberto, Nazım soru-  
yor, deli misin ne, diye.

Alberto gülerken yanıtladı:  
— Deli değilim. Sadece İspanya'da  
yaşamaya devam ediyorum.

— Gördün mü. Yaşamak için Paris'e  
gitmedi Miro, Salvador Dalí ve Picasso  
gibi. Oysa Alberto, modern İspanyol  
heykeltıraş sanatının babası, halkının  
övümcüdür. Ama, bilirsin, Picasso biraz  
eli sıkı olmakla beraber, sofrasındaki bö-  
reğin yarısını Alberto'ya göndermiştir.  
Herşeyi onunla bölüşmek istiyordu. Al-  
berto'nun sözü Picasso için çözücüydü.  
Onun için yeni resimlerinin tüm röprö-  
düksiyonlarını, tüm kitaplarını ona gön-  
derir ve Alberto ne diyecek diye endişe  
duyardı.

Klara peçeteyle şampanya kadehle-  
rini siler, Albertoysa bir gece sergisi için  
yer hazırlarken anlatıyordu bunları Pab-  
lo fisiltiyıla.

### "BU HEYKELİ NEREYE DİKMEK İSTEDİNİZ?"

Acele etmeden ve şaşkınlıkla seyre-  
diyorduk Alberto'nun heykellerini. Hey-  
keller bir yerlerden geliyor, geliyordu.  
İspanya'nın Devrim'in ve Rusya'nın tim-  
salleri daracak odaya giriyordu. İberiya  
boğalan, Kastilya kadınları, avucunun  
içinde horoz bulunan Rus güzeli duru-  
yordu değişik düzeylerde...

Hiç unutmam Nazım, nasılsarmıştı  
seni kalkık elinde bıyık tutan bir kadın  
heykeli. Heykel büyük değildi, bir metre  
var yok, oysa geleceğin büyük dünyasını  
içinde taşıyordu.

— Bu heykeli nereye dikmek istedi-  
niz? diye sordu Nazım ilgile.

— Faşizmin olmadığı her kentten her  
büyük alanına. Elbette Madrid'te, elbette  
Moskova'da görmek isterdim onu. Öne-  
ğin Manej'in önünde mükemmel bir  
alan var... Ben Moskova'yı çok severim.

— Anıt yeterince yüksek olmalı, de-  
ğil mi?

— Yirmi metre kadar, diye yanıtladı  
Alberto ve gülümseyerek: Bayrağını-

## Nazım'ın evleneceğini öğrenen taksi şoförü sordu:

# "BUNCA YIL HAPİS YATTINIZ, BIKMADINIZ MI?"

zın anlamını açmak istedim Nazım, dedi.

— Mükemmel bir buluştu. Mutlaka  
dikilecek, bak göreceksiniz. Değişik  
kentlerde, değişik ülkelerde dikecekler.  
— Ve küçük bir aralıktan sonra Nazım  
sordu.

— Sağlığınızda İspanya'ya döneceği-  
nize inanıyor musunuz?

Alberto:

— Evet, diye yanıtladı inanarak.  
Ama vatana boş elle dönemem. Çok ça-  
lışmalıyım, öyle ki, hep çalıştığım, bir  
heykeltıraş olarak kaldığımı görsünler.  
Anlatıyordum ki?

— Evet, kardeş. Ve ne kadar iyi an-  
lıyorum ben sizi! İşinizi mükemmel  
yapıyorsunuz. Yazık ki, daha önce ta-  
nışmamışız...

### NAZIM ALBERTO'YU HATIRLIYOR

Sabaha karşı ayrılıyorduk. Pablo bir-  
raz önce Alberto'nun armağan olarak  
verdiği bir heykeli övünce tutuyordu  
elinde. Nazım ona açık bir imrenmeyle  
bakıyordu ve kendini tutamıyor soru-  
du Alberto'ya, eserlerinden birini sat-  
maz mı diye.

Pablo, Alberto'nun yaratımı çevirme-  
di, ama sokağa çıktığımızda Nazım'a,  
Sovyetler Birliğine geldiği yıl Alberto'nun  
evinde bulunduğunu cidden hatırla-  
madığını mı sordu şaşarak.

— Hayır, diye yanıtladı Nazım.

— Şimdi Alberto bana, o zaman tele-  
fon edip Nazım ve Aragon'a geleceğimi  
söylediğini hatırlattı. Bir gece geç vakit-  
ti. Sabahın saat dörtlerine kadar otur-  
muştuk onlarda. Bir de Alberto'nun öğ-  
lü, dördümüzün birlikte resmini çekmiş-  
ti. O zaman iki tablosunu da satın almış-  
tım. "Kısnın bir Başkırt Köyü Peyzaşı"  
ile bir natürmort. O zaman Alberto'nun  
iki natürmortu vardı ve hepimiz, sen,  
ben ve Aragon, onları satın almak iste-  
miştik. Fakat Alberto birini bana, öbür-  
ünü de sana vermişti.

— Ne diyorsun sen? O tablolar Al-



berto'nun ha? Satın aldığım adamın yüz-  
ünü büsbütün unuttum. Nedense genç  
bir İspanyol ressamın fırçasından  
çıkması sanıyordum. Affet, kardeş, o za-  
man henüz gelmişim. Çevremde o ka-  
dar çok yeni yüz vardı ki... Benim Türk  
kafamda herşey karışmış. Alberto'nun  
tabloları mükemmel!

O geçeden sonra Alberto'yla karşıla-  
şır olduk. Pierre Courtade'in, Lurçat'in,  
Babayev'in onu mutlaka görmelerini ist-  
terdim.

İşte böyle girdi Alberto senin hayata-  
na, Nazım. Senin son yıllarıdaki ruh ha-  
linden onun örneğinin ne büyük rol oynadığını,  
Alberto belki farkında değildi. Sız sanat,  
dünya görüşü, parti ve kader  
kardeşiydiniz.

Evet, Nazım, beni bağışla, sen bizi  
bırakıp gitmeden altı ay önce Alberto'nun  
Moskova'da öldüğünü sana söyle-  
dim. Böylece o, senden önce dönmüş ol-  
du anayurduna. Şimdi İspanyollar ona  
bir müze yapmışlar, bunun için merak  
etme, artık onun başına kötü bir hal ge-  
lemez.

Geçenlerde bana harika bir kitap ar-  
mağan ettiler. Adı: Alberto. Kitap kü-  
çük bir mesajla başlıyor. Mesajı Picasso  
yazmış.

"Hepimiz ona Alberto derdik, hemen  
hemen kimse soyadını hatırlamazdı.  
Alberto: İşte o kadar! Bu yeterliydi,  
çünkü bir tek Alberto vardı.

Eşsiz bir mizah duygusuna sahip güç-  
lü ve derin bir karakteri vardı. Aynı za-  
manda kınayıcı ve iyi olabiliyordu.

İnşan bir adamdı, 1937 Paris Dünya  
Sergisinde gösterdiği ve şimdi aranıp bul-  
unması gereken o heykel gibi.

Alberto'nun eserleri, çağımızın bir-  
çok sanatçısına hatırı sayılır etkide bul-  
muştu.

Ölke ve eserleri, sanat kaygısı uyan-  
dırmış, İspanya'da akademizm ve genici  
konformizmle bağlarını koparan yeni san-  
at çığırlarını beslemiştir."

### HAREKETLİ AMA İNCE

Nazım resim sanatına yabancı değil-  
di, ve ondan çok iyi anlayan usta, akıllı  
ve titiz bir değerlendiricisiydi... İlginçtir,  
Nazım kimi kez, gerçekte pek de beğen-  
mediği bir temsili, kitabı, şiiri, müziği  
övebildi, ama resma ve mimara hiç-  
bir zaman yalan söylemezdi, hatta yala-

mına çok muhtaç olsalar bile. Ressam-  
lara, çağdaş resim düzeyinde çalışmalar  
için yön vermeyi onlara yardım etmeyi,  
onları aydınlatmayı kendine borç bilirdi.  
İçtenlikle, açık yüreklilikle, ama nez-  
aketle, konuya ilgi duyarak yapırdı bu-  
nu. Ve çok heyecanlandırdı, sanki biri  
tarafından kendi sanatı eleştirilirmiş  
gibi. Konuşurken son derece coşardı.  
Kollarını salları, yerinden fırları, oturur,  
bağırma varan yüksek sesle konuşur-  
du. Yanında bulunan eşyaları devirir,  
muhataplarının ayaklarına basar, mas-  
nın üstünde olanları döker, ufalardı, ama  
tavır ve hareketlerinde ince ve güzelli-  
ği de korurdu.

Son derece gelişmiş bir kompozisyon  
ve renk duygusu vardı. Yalnız resimde  
değil, hayatta onu çevreleyen herşeyde.  
Ama resim, kuşkusuz, bu bakımdan  
onun için soluk alınan bir pencereydi.  
Temiz, olgun, canlı renklere bakarken-  
kara olsun, san ya da mavı olsun — bun-  
ları tuvalden içiyor gibiydi. Kumaşlar-  
dan, tablolarından, gökyüzünden, otomo-  
billerden renkleri sanki içine çekiyordu.  
Herşey renklere boyanuyordu onun için:  
yağmur, asfalt, mizik, insanların sesleri,  
ayrılık ve gelecek. Konuşması ilgi çekici,  
coşkulu, mecazlı Rus dilinin grame-  
rini hiç bilmez, içinden nasılı doğarsa  
öyle konuşurdu. Sözcük dağarcığı çok  
zengin olduğu için konuşması şaşılacak  
kadar tam, serbest ve kendine özgü bir  
gizlilikteydi.

### "BIKMADINIZ MI?"

Şaka etmesini severdi. Bir gün taksii-  
le Nikah Dairesine gittik. Evlenmek için  
dilekçe verecektik. Arkadaşım Tosya'yı  
ben teksiden çıktık, Nazım ise kaldı  
taksi parasını ödemek için. Biraz sonra  
gülerek salona girdi ve: "Şoförle aramız-  
da öyle ilginç bir konuşma geçti ki...  
bayılırım" dedi. "Sordu bana: - Affe-  
dersiniz, yoldaş, siz Nazım Hikmet ol-  
mayasınız? — Evet, Nazım hikmet, de-  
dim. — Afedersiniz, dedi, evlenmeye mi  
geldiniz? — Evet, kardeş, evlenmeye,  
karşılığını verdim. O bana izin tülü izin-  
tülü baktı ve: — Nazım yoldaş Nazım  
yoldaş! Bunca yıl hapis oldunuz. Bıkma-  
dınız mı? dedi. Ben de ona: — Alışım,  
kardeş ne yaparsın. Alışkanlık! dedim."

DEVAM EDECEK

Cyrus Vance'ın gezisi ertesinde Ortadoğu:

# FİLİSTİN HALKININ DAVASI BELİRLEYİCİ BİR AŞAMADA



Vance: Ortadoğu'daki Maşa

Orta Doğu bunalımının bugün vardığı aşamada, eskiden bel bağlanan bir kapı kapanırken bir başka kapının açıldığını tanık olunuyor. Orta Doğu'daki son gelişmeler, taraflardan birinin ayaklama ve aldatma amacıyla uzun süre ayakta tuttuğu sorunun "arabuluculuklar" yoluyla çözülmesi olanağını giderek inanılmaz ve gerçek dışı bir olasılık haline dönüştürüyor. Yeniden kendisini kabul ettiren olanak Filistin halkının ulusal haklarının verilerek tutarlı ve sürekli bir mücadele araçlığıyla İsrail'e ve bölgedeki ve tüm dünyadaki emperyalist güçlere ve onların her türden mütteliklerine kabul ettirilmektedir. Orta Doğu'da artık saflar belirginleşmekte ve herkes tavırını kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde açıklamaktadır. Bütün bu netleşme sürecinin ortasında ortaya çıkan gerçek şudur: Bunalımın çözümü ve şu anda varolan anlaşmazlığın giderilmesi temel bir soruna, Filistin halkının ulusal varolma hakkının gerçekleştirilmesine bağlıdır.

En az yirmi yıldır, emperyalist propagandanın tek çabası gerçek sorunu tersyüz ederek inatçı bir yanıtla kampanyasını sürdürmek olmuştur. Onlara göre, Orta Doğu'daki gerçek sorun İsrail Devletinin varolup olmaması ve İsrail halkının ulusal haklarının tehlikeye bulunması idi. Çok eskiden - Ahmet Şukeyni'nin Filistin Kurtuluş Örgütü'nün başında bulunduğu yıllarda - Filistin örgütünün İsrail devletinin ortadan kaldırılmasını amaçladıkları doğrudur. Ancak bu savın emperyalizmin bir propaganda meta haline gelmesini sağlayan, ABD'nin bölgedeki en sağlam müttelik, gerici arap yöneticileri olmuştur. Zira Filistinlilerin bu tezini durmadan yineleyip onu bir uzlaşmazlık aracı kılına büründüren bu yöneticilerdir. Ancak aradan geçen süre, bu liderlerin içtenliklerini ve müddelçiliklerini (!) açıkça kanıtlamıştır. Bu aynı zamanda Filistin kurtuluş hareketinin yöneticilerini ve bir bütün olarak Filistin halkını bilinçlendiren olguların başında gelmektedir. Gerçekten de yaklaşık otuz yıldan bu yana İsrail halkının ulusal varlığına hem hiçbir zaman tehdit altında olmamıştır.

1967'deki Altı Gün Savaşı'nın hemen ertesinde kendilerinin hiçbir toprak talepleri olmasına karşın, İsrail'in ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir örgütle diyaloga girememeye çaresizliğinin kendilerini bu yola ittiğine dünya kamuoyunu inandırmağa çalışan İsrail'i yöneticileri bugün gerçek yüzlerini saklama gereğini duymuyorlar.

## MOŞE DAYAN BARIŞ YANLISI MI?

Eski İşçi Partili Moşe Dayan, bugün Likud Partisi yönetiminin en sorumlu ağızlarından biri olarak FKÖ'nün hangi biçimde olursa olsun barış görüşmelerine katılmasına karşı olduklarını söylüyor.

yor. Gereksesi de var. Dayan'a göre FKÖ'nün, BM'in ünlü 242 sayılı kararını tanıması yetmiyor. (BM Genel Kurulu'nun 242 sayılı karar İsrail devletinin tanıdığı karardır. Ancak bugün bu karara Filistin halkının bağımsız bir devlet kurma hakkının tanınmasını öngören yeni bir maddenin eklenmesi söz konusudur.) Zira, yine Dayan'a göre Filistinliler bir "Yahudi Devleti" olarak İsrail'i kesinlikle yok etme konusundaki kararlılıklarından hiçbir şey yitirmemiştir ve bunu uygulamaya koymak için fırsat kollamaktadır." Dayan şöyle diyor: "242'nin Filistinliler lehinde değiştirilmesi söz konusu olduğunda ABD, BM Güvenlik Konseyi'nde veto yetkisini kullanacaktır. Bu konuda İsrail'e teminat verilmemiştir." Bu açıklama İsrail yöneticilerinin ne derece barış yanlısı olduklarını kuşkuyla yer vermeyecek biçimde göstermektedir.

Böylece, Carter yönetiminin, barışçı ve "yeni" dış politikası bir kez daha tüm açıklığıyla gözler önüne serilmiş oluyor. ABD Dışişleri Bakanı Cyrus Vance'in Orta Doğu sorununun çözümüne "katkıda" bulunmak üzere içinde bulunduğumuz ayın başlarında bölgeye yaptığı diplomatik "bombardıman" özünde İsrail'e saldırınlığının korunacağı yolunda yeni güvenceler vermektedir. Nitekim Vance'in ziyaretinin hemen ardından İsrail yetkilileri işgalleri altındaki Batı Şeria topraklarında üç yepe yerleşme merkezi kuracaklarını açıklamışlardır. Bu koşullarda, yapılması düşünülen Cenevre görüşmeleri konusundaki tüm tartışmalar fiilen tüm geçerliliğini yitirmiş oluyor. İsrail Dışişleri Bakanı Moşe Dayan, İsrail'in sonunda kendisiyle görüşmeyi kabul etmesi için, FKÖ'nün ne yapması gerektiği yolundaki bir soruyu tek kelimeyle yanıtlıyor. "Hiçbir şey." Dayan bu yanıtıyla İsrail'in savaşta başvurma konu-

sundaki kararlılığını tüm çıplaklığıyla doğrulanmış oluyor.

## CARTER YÖNETİMİNİN "YENİ" POLİTİKASI

Filistin sorunu apaçık ortada. İsrail, bir Filistin devletine karşı çıkacak araçları, ABD bunları kendisine sağladığı sürece fiilen elinde bulundurmaktadır. Bu noktada, Cyrus Vance'in son gezisi dolayısıyla ortaya çıkan ABD'nin Orta Doğu politikasının aldığı yeni biçimi gözden geçirmek yararlı olacaktır. Kissinger Orta Doğu'ya yaptığı gezilerde, "Küçük adımlar" adını verdiği politikasıyla Arap ülkeleri yönetici çevrelerinin sağa kaymasını hızlandırmayı ve ABD'nin önerdiği çözüm yolunun çeşitli bileşimlerini yerleştirmeyi hedefliyor, bunun için de ABD'nin "arabuluculuğuyla", ekonomik güvenceler ve "karşılıklı" tavizlerin anlaşılması gerektiğini öne sürüyor. Bugün Kissinger diplomasiyi bir anlamda mevcut meyvalarını vermiştir. Arap yarımadasında Suudi Arabistan'ın başını çektiği bir grup ülke OPEC'in sürdürdüğü ve kapitalist ülkeleri gerçekten geride bıraktığı başarılı barış politikasının yumuşatılmasını yanadır. Mısır'daki Sedat yönetimi ülke içinde Nasır'ı çalar ve tüm ilericilere karşı büyük bir terör uygulamakta ve buna paralel olarak Nasır döneminde oluşturulan Mısır-Sovyet dostluğunu her geçen gün dinamitlemektedir. Suriye, Lübnan iç savaşında emperyalist çıkarlarının savunucusu görünümünde olmuştur. İsrail hala eski İsrail'dir. Ürdün kralı Hüseyin ise Batı'nın mutemet adamıdır.

Bütün bunlardan güdülünül asıl amaç bellidir. Bölgedeki ilericiler güçleri etkisizleştirilip onların dünya sosyalist sistemi ve tüm devrimcilerle olan bağlarını zayıflatarak Orta Doğu'da ABD emperyal-

lizminin egemenliğini ve hegemonyasını sağlamak. Cyrus Vance'in son gezisini aynı amaç çerçevesinde görmek gerekli. Carter yönetimi, Sovyetler Birliği ve FKÖ'nün katılmayacağı bir Cenevre Konferansı düzenliyor. Bunun için Arap ve İsrail bakanlarının katılacağı bir hazırlık konferansının koşulları Vance'in son gezisinde görüşüldü. Ne var ki, tüm darbelerle karşı FKÖ'nün gücünü yitirmemesi ve Filistin halkının tek yasal temsilcisi olmayı sürdürmesi olgusunu da gözönünde bulunduran ABD yöneticileri "ihmlı" bir Filistin devletinin kurulmasını olasılığını da gözden büsbütün uzak tutuyorlar. Ancak bu devletin kendisine "göz kulak olabilecek" bir Arap federasyonu içinde bulunması gerektiğini belirtiyorlar. Fakat bu iki yönlü Amerikan politikasının bir çelişkisi var. Orta Doğu'da bugünkü statükonun korunmasını ve sürdürülmesini emperyalizmin çıkarı olduğu muhakkak. Yalnız bu durumun sürünce mede kalması gerici ve emperyalizmin müttelikleri Arap yöneticilerini kendi ülkelerinin emekçileri karşısında güç durumlarına sokabilir.

## FKÖNÜN GÖRÜŞÜ

Ya FKÖ ne düşünüyor? İşte El Fetih Devrim Konseyi Genel Sekreteri Macit Ebu Şrar'ın görüşleri:

"Adil bir çözüme ulaşmanın güç olacağı kanısındayız. Zira, bunun gerçekleşmesi için dört koşulun biraraya gelmesi gerekir. Birinci koşul çeşitli Arap ülkeleri arasında anlaşma ve uyum sağlanmasıdır. Oysa ne yazık ki, bu söz konusu değildir. Mısır-Libya çatışması da bu görüşümüzü doğrulamaktadır.

"İkinci koşul, Arap ülkeleriyle İsrail arasında en azından askeri bir dengeyin olmasıdır ki, bilindiği gibi, bu koşul da gerçekleşmiş değildir.

"Üçüncü koşul, Sovyetler Birliği ile güçlü bağların en azından ABD ile İsrail arasında varolan kadar güçlü bağların kurulmasıdır. Çünkü Sovyetler Birliği Arap ülkelerinin Arap ulusal kurtuluş ve ilericiler hareketinin gerçek dostudur. Ne yazık ki bu bağlar, bazı Arap yöneticilerinin politik yanlışları sonucu gevşemiştir. Biz Arap ülkelerinin, Sovyetler Birliği ile sıkı bir işbirliği içinde olmaksızın ne savaşa başvurabilecekleri ne de barışı sağlayabilecekleri kanısında değiliz.

"Nihayet, dördüncü koşul olarak dünya kamuoyunun ve ilericiler güçlerinin Arap ülkelerinin ve Filistin halkının yanında olması gerekir. Bu, bugün bir gerçeklik olmakla birlikte, uluslararası dayanışmanın geliştirilmesi gerekir.

"Bütün bunların ışığında, ABD'nin Filistin halkının kaderini kral Hüseyin gibilerin denetlemesini öngören çözüm önerisi Filistin halkının aleyhinedir.

"Bunun için Amerikan önerisine karşı kararlı bir mücadele veriyoruz."

Cyrus Vance'in son gezisinde karşılaştığı güçlükler Şrar'ın açıklamalarını doğruluyor ve günümüzde emperyalizmin çıkarına uygun bir çözüm uygulamaya koymanın son derece güç olduğunu gösteriyor. Çünkü ulusal varoluş mücadelesi veren Filistin halkı kendiliğinden tüm sosyalist ülkelerin, tüm dünyadaki ilericiler güçlerin ve diğer ülkeler ulusal kurtuluş hareketlerinin desteğinden yararlanmaktadır.



Siyonist Begin: Arap Halklarının Düşmanı

"Sanat sırf görünürdeki gerçekliği temsil etmekle kalmaz. Bir sanat yapıtı, gerçekliğin; bir benzeri olsun diye düşünülmemiştir." (Gerçekçiliğin Tarihi, Boris Suckhov, Bilim Yayınları)

Gerçekliğin özüne, görünürdeki olguların kökenine nasıl inilecek? Bunun sağlayacak bir tek bilimsel yöntem var. O da bilimsel soyutlama. Yani, bilimsel sanat arasında öyle aşılmaz bir duvar yok. Şöyle de söyleyebiliriz: bilimsel yöntemi en iyi kullanan en iyi sanatçıdır. Eğer bir kişi sanatsal anlamına ve giderek bağımsız sanatsal düşünmeye varamıyorsa, o kişiye sanatçı denemez. Bilimsel soyutlamanın sağladığı en önemli yarar, toplumsal çözümlemenin daha sağlıklı yapılabilmesi olanağıdır. Sanat kolları içinde, toplumsal çözümlemenin en çok yapılabildiği "roman"ı ele almak daha doğru olur. Yazar, ele aldığı temel konuyu, yani somut tu kendi kafasında bölümlere ayırır ve her olguyu diğerinden ve somut bütünden soyutlayarak derinlemesine inceler. Böylelikle nesnel gerçekliğin özüne inilebilir. İşte romanın nesnelligi de budur.

Ancak bu yeterli değil. İleriye dönük

yorum getirecek yazar bununla yetinemez. Somut gerçeği yeniden yaratmak zorundadır. Olguları artık eskisi gibi yada rasgele değil iç bağlantılarla belirli bir yöne doğru değişikliklerini görerek bütünleştirir. Gerçeğin yeniden yaratılması açık tarafsızlık gerektirir. Romanın partizan karakteri de burada yatar.

#### SOSYALİST GERÇEKLİĞİN TARİHSEL KÖKENİ

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başları, dünya kapitalizminin en asalak, en sallantılı döneminin başlangıcıdır. Dünyanın dört bir yanında sosyalizm mücadelesi güçlenir, etkinleşir. İşte bu koşullar "yeni tarihsel bir durum, yani dünyayı silip süpüren çalkantılar ve değişiklikler getirmiştir sosyalist gerçekçiliği". İşçi sınıfı ve halk kitlelerinin artan rolü, daha geniş kitlelerin sosyalizm doğrultusunda eylemlere yönlendirilmesi sosyalist gerçekçiliğin kitlelerin sanatı olmasını sağlar. Gerek başta SSCB olmak üzere sosyalist sistem, gerekse sosyalizm yolunda, bağımsızlık, demokrasi ve barış için mücadele veren güçler sosyalist gerçekçiliği geliştirip zenginleştirmektedirler. "Sovyet edebiyatı sosyalist gerçekçiliğin en olgun ve en gelişmiş bir ürünüdür." (Aynı eser)

Sosyalist gerçekçiliği basit bir estetik yenilik olarak görmemek gerek. Çünkü iyiye, ileriye, güzele doğru ilerleyenler salt estetik değişikliklerle yetinmezler. O, burjuva sanatçılarındır. Aynı mesaj yeni yeni biçimlerde alaylayıp pullayıp önümüze getirenler, onlardır. Sosyalist gerçekçilik, ideolojik ve estetik ilkelere birleştiren "bir çeşit bağımsız sanatsal düşünmedir." (aynı eser)

#### İNSAN VE TOPLUMSAL ÇEVRE

Yaşam tarafsız bir zemin midir? Toplumsal çevre ile dural (sakin), kendine kapanık bir öge midir? Bu iki soruyu açarak yanıtlamak gerekiyor.

Natüralizmin en temel yanılgısı ve sosyalist gerçekçiliğin üstünlüğü bu noktada daha iyi görülebilir. Başta Emile Zola olmak üzere natüralistlerde yaşam, tarafsız bir zemin, toplumsal çevre ise dural, kendine kapanık bir öge olarak verilir. Sosyalist gerçekçilikte çevre, insanların tamamıyla ona bağ eddikleri, sadece onun koşullarının ürünü oldukları bir kaderlilik olarak ele alınmaz. Sosyalist gerçekçi yazarın yapıtlarında çevre, tarihsel gerçeklikle uyum içinde akışkan ve değişken bir ögedir. Toplumsal çevre aynı zamanda karakterlerin yaşamlarını ve karşılıklı ilişkilerini etkileyip onların karşısına, iradelerinden bağımsız tarihsel gelişimin eğilimlerine göre yerine getirilmesi gereken görevler ve çözülmesi gereken sorunlar çıkarır.

İşte bu uğrunda insan, çevreye edilince bağımlı olmadığını ve nesnel

# Sosyalist gerçekçilik, bağımsız sanatsal düşünmedir

Tacettin NECİBOĞLU

gelişim doğrultusunda çok önemli ve yönlendirici bir öge olduğunu kanıtlar. "İnsan çevresinin bir işlevi olarak değil, toplumsal gelişimin etkin bir ilkesi, tarihin itici gücü olarak alınır ve kendi çevresi ile tarih üstünde faal bir etkiye bulunarak onları değiştiren ve kendisine düşmanca olan koşul ve durumlarla çatışan biri olarak verilir." (aynı eser)

#### BİREY İLE TOPLUM ARASINDAKİ ÇATIŞMA

Birey-toplum çatışması her zaman ele alınan bir konu olmuştur. Fakat ancak sosyalist gerçekçilik ileriye ve yeni bir toplum düzenine yönelik yorum getirebilmiştir. Eleştirel gerçekçilikte, en belirgin biçimini Balzac'ta bulan ve günümüze dek süregelen birey-toplum ilişkisi ele alınıp işlenir. Toplumsal sorunları ve toplumun yozlaşan değer yargılarını gören insanlar çıkar ortaya Balzac'ın ve diğer eleştirel gerçekçilerin romanlarında.

Bu romanlarda bireysel mücadelenin açmazı da kendiliğinden sergilenir. Çünkü sonunda bireyin hayalleri yıkılır. Çoğu kez ölü; "yada karşısında mücadele ettiği topluma pes edip kendi ideallerine hıyanet ediyşle bir çözüme varar." (aynı eser)

Oysa sosyalist gerçekçi romanlar "sosyalist toplumun kuruluş pratiğinden de insanın kişisel ve toplumsal yanları arasında, yani kendi kişisel çıkarları ile bir bütün olarak toplumun, bütün çıkarları arasındaki boşluğu ortadan kaldırılmasını ele almıştır." (aynı eser) Eleştirel gerçekçilikte, bireyin gerekleri ve emelleri ile içinde bulunduğu toplumsal koşullar arasındaki bağdaşmazlığın yansıtılması yetinilir. Sosyalist gerçekçilikte ise bireyin gelişiminin önüne set çeken koşulların ortadan kaldırılıp yeteneklerini en iyi geliştirip özgür ve güvenli bir biçimde sürdürebileceği elverişli koşulların yaratılması sürecini görebiliriz. Olayların itici gücü idealleri için mücadele eden insan değil, tarihin akışını yönlendirebilen ve toplumu dönüştürebilen kitlelerdir.

#### TARİH ROMANI VE SOSYALİST GERÇEKÇİLİK

Tarih, sınıfsız toplumdaki başlayıp tekrar sınıfsız topluma varacak olan bir süreç. Ama bir kısır döngü değil. Son aşamada ulaşılabilecek sınıfsız toplum başlangıçtakinden çok farklı. Bu genelleme her toplum için geçerli. Varılacak yer belli ama her toplumda tıpatıp aynı biçimde gerçekleşmiyor. İşte nesnel tarihsel süreçte öznal etmenlerin rolü burada çıkıyor ortaya. Öznal etkenler denilince de akla sadece "kahramanlar" yada "önderler" gelmemeli. Üretici güçlerle üretim ilişkilerinin bağıntısı ve sınıf mücadelesi her toplumda değişiklikler gösterir. Daha ileri bir düzeyin mücadelesini veren sınıf ve halk kitleleri kendi önderlerini yaratır. Önderin çıkabilmesi için kitleler halinde mücadele veriliyor olması gerekir. Yoksa önder kendi başına kitleler yaratıp devrim yapacak değil. Sosyalist gerçekçi tarih romanı nesnel tarihsel süreci doğru anlayıp o süreç içinde öznal etmenleri ve önderleri yerli yerine koyabilir. "Eleştirel gerçekçi tarih romanı, yalnız başına kalmış bireyi ve beslediği emelleri, tarihsel sürecin asıl itici gücü olarak görürken, sosyalist gerçekçi edebiyat, tarihte bir isim bırakmak isteyen kişiyi, çağının ilericî fikirlerini savunması ve kitlelerin özelemlerini dile getirmesi gereken bir kişi olarak görür." (aynı eser)

Sosyalist gerçekçi tarih romanları, burjuvazinin kafamıza sokmaya çalıştığı yanlış tarih anlayışını yıkmaya yardımcı olduğu ölçüde işlevini yerine getirir. Sosyalistler geçmiş olayları derinlemesine araştırmalı ve doğru bir nedensellik içinde yorumlamalıdır. Tarihsel olaylardan kaynaklanan daha çok roman yazılmalıdır. Sağlıklı ve tutarlı bir tarih bilinci günümüzdeki olayları daha iyi anlamaya ve geleceğe dönük değerlendirmeleri de daha doğru yapmaya yardımcı olur.

**Bağımsızlık  
Demokrasi  
Sosyalizm için**

## GÖREV

**Türkiye İşçi Partisi'nin  
gazetesi GÖREV'in**

**10. sayısı çıktı**

## Bilim yayınları

- MARX'İN DÜŞÜNÇESİNİN GELİŞİMİ ..... 15.- TL.  
V. S. Vygodsk
- MARKSİZM VE DÖNEK GARAUDY ..... 15.- TL.  
H. Monjan
- GERÇEKÇİLİĞİN TARİHİ ..... 25.- TL.  
B. Suckhov
- DİN, BİLİM VE FELSEFE ..... 12.50 TL.  
Howard Selsan
- MARKSİST FELSEFE YAZILARI ..... 22.50 TL.  
K. Marx - F Engels - V. I. Lenin

# SSCB'DE YEREL YÖNETİMİN GÖREVLERİ, ÖRGÜTLENMESİ VE DENETLENMESİ

YEREL YÖNETİM ÜZERİNDE HALKIN DENETİMİ KONUSUNDA SOVYET SİSTEMİ ÇOK ETKİLİ MEKANİZMALAR GETİRMEKTEDİR. KOLLEKTİF HALK DENETİMİNİN İLK BİÇİMİ HER YIL EN AZ BİR DEFA ÇALIŞMALARINI HALKA AÇIKLAMASIDIR. BU AÇIKLAMALAR ÖZELİKLE İŞÇİ ÖRGÜTLERİNE VE TOPLUMSAL ÖRGÜTLERE SUNULMAKTADIR. BU UYGULAMA KOLLEKTİF HALK DENETİMİNİ PERÇİNLEYİCİ BİR ROL OYNAMAKTADIR.

## Doç. Dr. Metin KAZANCI

Yakında ülkemizde yapılacak olan yerel yönetim seçimleri yaklaştıkça yerel yönetimin bir türü olan belediyeler üzerinde zaten yoğunlaşmış olan tartışmalar daha da artacağına benziyor. Biz, bir dizi yazıda Batı ülkelerinin bazılarındaki gördüğümüz sosyalist belediyelerle sosyalist ülkelerdeki belediyelerin, daha doğrusu yerel yönetimlerin görev ve yapılarını açıklamamızın yararlı olacağını düşündük. Sosyalist belediyeleri daha sonraki bir yazıya bırakarak, şimdi sosyalist bir örnek olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğindeki (SSCB) belediyeleri ele almak ve bunların ön planda olan görev, yetki, yapı ve denetlenme sorunları üzerinde durmak istiyoruz.

SSCB'de yerel yönetim oldukça karmaşık bir yapıya sahip. Çünkü sistem bir açıdan federalizm, özerk yönetim üzerinde kurulmuş. Siyasal açıdan ülke 15 federe cumhuriyet, 20 özerk cumhuriyet, 8 özerk bölge ve 10 ulusal bölge içermektedir. Bunun yanında salt yönetsel açıdan SSCB, 6 toprak (territoire) 114 bölge, 2926 eyalet, 1933 kent, 452 ilçe, 3467 kasaba ve 40.907 köyden oluşmaktadır.

## YEREL YÖNETİMİN GÖREVLERİ

SSCB Anayasasında merkezi yönetimin görevleri ilke olarak belirtilmiş olup bunun dışında kalan ve yerel nitelik taşıyan hizmetlerin hemen hemen tümü yerel yönetimlere bırakılmıştır. 1936 Anayasasının 14. maddesinde görüldüğü gibi merkezi yönetim; haberleşme, havacılık, dış ticaret ve dış ilişkiler, denizcilik, büyük endüstri işletmeleri, ulusal savunma ve yargı konularında yetkili kılınmıştır. Bunun yanında aile ve evlilik ile ilgili genel ilkelerin saptanması, devlet sigortalarının düzenlenmesi, para ve kredi yönetimi gibi konular da merkezi yönetimin görev alanı içinde bırakılmıştır. Bunun dışında kalan ve vatandaşın günlük olduğu kadar geleceğini de yakından ilgilendiren birçok konuda yerel yönetimler söz sahibidir. Yerel yönetim SSCB'de öylesine önemlidir ki hem demokratikleşme, hem halkın katkısı daha çok sağlama açısından birer örnek yönetim birimi, hem de kendilerinin çok önemli görevler beklenen birer kalkınma ajanları yada üniteleridir. Yerel yönetimlerin yetkili olduğu alanlar ve sorumluluğunu yüklediği işletmeler şöyle sıralanabilir: Yerel endüstrinin sürekli çalışmasını sağlamak ve işletmelerin yönetimi, yol yapımı, şehirliğin tüm sorunları ile uğraşma ve konut yapımı, satış mağazalarının kuruluş işletilmesi, yerel ticaretin düzenlenmesi ve sağlanması, lokanta, kahve ve gazinoların açılıp işletilmesi, gıda maddelerinin satışı için büyük mağazaların açılıp işletilmesi ve beslenme ile ilgili tüm çalışmaların yapılması, bölge içi taşımacılık ve taşımacılığın yarı dalları ile uğraşma, ilköğretiminin sağlanması, tüm sağlık hizmetlerinin halka sunulması, hastahane ve polikliniklerin açılıp işletilmesi, müze, tiyatro, sinemaların açılması ve işletilmesi sağlama.

1960'lardan bu yana yerel yönetimlerin işleyiş ve yetki alanlarındaki önemli değişikliklere gidildiği bilinmektedir. Kruşçof'la başlayan "ademî merkezîyetçi yaklaşım" XXII. Kongre'de dile getirilmiş ancak daha sonra XXIII. ve XXIV. Kongrelerde aynı sonuca varacak farklı yöntemler önerilmiştir. Önce köy yönetimlerinden başlanarak ilçe, eyalet ve bölge düzeyin-

de yetki genişlikleri yapılmış 1974'de de uygulama tüm yerel yönetimlere geçerli olacak biçime getirilmiştir. Bu yeni düzenleme, kamuoyunun tartışmasına sunulan yeni anayasa tasarılarında da demokratik merkezîyetçilik (yani tüm organların seçime iş başına gelmesi, bu organların halka hesap vermesi ve üst organların aldığı kararlara uyma) ve halka açıklık, gizliliğin kaldırılması ilkelere anayasal ifadesini bulmaktadır. Hemen ekleyelim ki yerel yönetimlerin tabandan başlayarak yetki ve işleyişlerinin değiştirilmesi anayasal bir düzenleme olmayıp yasalar ve yönetsel kararlarla gerçekleştirilmiştir.

## YEREL YÖNETİMİN ORGANLARI VE İŞLEYİŞİ

a. Yerel Sovyet: Yerel sovyet üyeleri o bölgedeki vatandaşların oyuyla seçilir. Her yönetsel bölge için ayrı bir yerel sovyet ve yönetim kurulu oluşturulmaktadır. Yerel sovyet yerel yönetimin tartışma ve denetleme görevini yerine getiren en büyük organdır. Belirli aralıklarla toplanır. En az üç kişiden oluşan sürekli sekreteryası aracılığıyla almış olduğu kararların uygulama derecesini ve yönetim kurulunun çalışmalarını denetler. Yerel sovyetin bir de halkla ilişkiler birimi bulunmaktadır. Bu birim halkın istek ve yakınmalarını saptar ve aynı zamanda çalışmalar hakkında halka bilgi verir.

b. Yönetim Kurulu: Yürütme görevi bu kuruldur. Hem kendisini seçen Yerel Sovyete hem de merkezi yönetimin birimlerine karşı sorumluluğu vardır. Yönetim kurulu üyelerinin her biri ayrı bir soruna uğraşır. Her soruna ilgili olarak kurulmuş bulunan müdürlükler ve daireler bir yönetim kurulu üyesinin gözetimine verilir. Örneğin endüstri kuruluşlarını, okulları, hastahaneleri, müzeleri, sinemaları vb. ayrı bir daire ya da müdürlük, yönetim kurulunun belirli üyesinin başkanlığında işletir ve sorumluluğunu yüklenir. Ayrıca Yönetim Kuruluna yardımcı nitelikte teknik ve yönetsel komisyonlar bulunmaktadır.

c. Danışma Yönetimi: Yerel Sovyet ve Yönetim Kurulu dışında kalan adna Danışma Yönetimi diyebileceğimiz birimler de yerel yönetimin çevreyle ilişkisinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu birimler için hedef halkın yönetime katılmasını sağlamak ve bu konuda girişimlerde bulunmaktır. Kimi kez işyerinde, kimi kez aynı mahalle, sokak hatta binada oturan vatandaşlar için danışma toplantıları düzenlenerek halkın yerel yönetimin çalışmalarını ile ilgili olarak istek ve yakınmaları saptar ve görüşleri alınır. Bir çalışmada belirtildiğine göre yerel yönetimin ekik yanlarını ve aksaklıklarını en iyi saptayan çalışmalar bu danışma toplantılarıdır. Danışma yönetimi çalışma konularında sendikaların, ulusal eğitim, kültür ve spor konularında da Komsomol'un (Gençlik Örgütü) görüşünü almaya mecburdur.

## YEREL YÖNETİMİN DENETLENMESİ

Yerel yönetimlerin üç ayrı organca denetlendiğini görüyoruz. Bu denetimlerin ilki savcı tarafından yapılır. Savcı bölgeye merkezi yönetim tarafından (Yüksek Sovyet) atanmaktadır. İkinci tür denetim yönetsel birimlerin kendi üst organlarına yapılır ki, bu denetimde sık sık merkezi yönetim karışmaktadır. Bu bir çeşit hiyerarşik denetimdir. Sendika Genel Merkezinin çalışma hukuku ile ilgili olarak ve Maliye Bakanlığının yerel birimlerine parasal ve işletme açılarından yapmış oldukları denetim en sık ve en etkili olanlardır.

Ancak asıl üzerinde durulması gereken konu, yerel yönetim üzerinde halkın denetimidir. Çünkü bu konuda sistem çok etkili mekanizmalar içermektedir. Kollektif halk denetiminin ilk biçimi her yerel sovyet ya da yönetim kurulunun her yıl en az bir defa çalışmalarını halka açıklamasıdır. Bu açıklamalar özellikle işçi örgütlerine ve toplumsal örgütlere sunulmaktadır. Çünkü yerel sovyete seçilecek adaylar bu kuruluşlara önerilmektedir. Dolayısıyla yerel sovyet içinden çıkacak yönetim kurulu üyeleri ve öteki yönetsel görevliler baştan itibaren bu kuruluşların dolaysız denetimi altına girmeğe zorlanır. Bu uygulama kollektif halk denetimini perçinleyici bir rol oynamaktadır.

Kollektif denetimin bir başka türü Halk Denetim Komiteleri tarafından yapılmaktadır. Bu komiteler sendikalar, yerel sovyet ve toplumsal örgütlerce seçilmiş üyelerden oluşmaktadır. 1963 yılında yapılan bir değişiklikle bu komitelerin gönüllü vatandaşların da katılımına sağlanmıştır. İşletme bizzat planın gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini denetimden, harcanmaların hangi amaçla nerelere yapıldığı, mikro tercihlerin hangi yönde kullanıldığına kadar oldukça geniş ve önemli bir alanda komitelerin denetim yetkisi bulunmaktadır. Asıl olarak ekonomik sorunların denetimini yüklenmiş olan bu komitelerin ceza verme yetkisi de bulunmaktadır.

Siyasal nitelikli ve yerel yönetimlerin işletmelerinde kadro oluşturulması ile ilgili konulara ise Komünist Partisi ve Komsomol'a yetki tanınmıştır. Bu iki organ denetlemelerinin sonucuna göre disiplin cezası tatbik edilebilmektedir. Yetki tüm yönetsel birimleri kapsamaktadır.

Toplu denetim yanında bir de vatandaşlara tek başlarına yönetim dilekçe verne, yakında bulunma biçiminde oluşan bir bireysel denetim yolu açık tutulmuştur. Ancak bu denetimin yalnızca basına yansımış olanları etkili olabilmektedir.

Görüldüğü gibi SSCB'de yerel yönetim tümüyle üretici ve düzenleyici bir işleve sahip bulunmaktadır. Yerel yönetim, devletin vatandaş karşısındaki görünümü, günlük sorunların çözümünde dayanak noktasıdır. Ayrıca XXII. Parti Kongresinden sonra ortaya çıkan değişiklikler ve farklı bir yöntem denenecek de olsa vatandaşların yönetime katılmalarını sağlayıcı kural ve uygulamaların varlığı yerel yönetimi tümüyle emekçilerin bir yapıtı duruma getirmiştir. Halk katılımı en küçük yerel birimden başlayarak en üst düzeyde kadar ulaşmakta, yerel yönetimin tüm Öte yandan önceki dönemlerden oldukça farklı olan bugünkü yerel yönetim anlayışı, demokratik merkezîyetçiliği genişletici ve açık yönetimin ilginç bir örneğini vermektedir. 4 Haziran 1977'de kamuoyunun tartışmasına sunulan Anayasa tasarılarında açıklandığı gibi merkezi yönetimde olduğu kadar, yerel yönetimde de bu iki ilkenin vazgeçilmezliği ısrarla belirtilmektedir. Ancak önce de belirttiğimiz gibi yerel yönetimde 1960'lılardan sonra somutlaşan ve uygulanmaya konulan demokratik merkezîyetçiliğin her vatandaşın hakkını korumada, bürokrasinin bilinen engellerini aşmada, ve yaşam düzeyini daha da yükseltmede önemli bir rol oynayacağı anlaşılmaktadır.